

Paposingi Betanga Kirisi Ipapos Betanga Yo Iken Sollono Nga, Ngan Pang Yowan

¹ Ye rau tani i, in au Yowan awodo betanga yo Maro iwetebes pang Yesu Kirisi a bet ipapos soo so yo palbe leu be ole pombe nga, ngan pang di kapraingi ki. Inbe betanga tina ngan ipapos la mallangana ye bangabangana ki yo iwanga pang kapraingi ki yo au i.

² Le au i awete betanga moolmool ye so tina le imot yo akamata nga. Ngan la awete betanga tina yo Maro iwetebes pang Yesu Kirisi a ipapos pau ye betanga moolmool nga.

³ Nen le sei tool bet ikinkat betanga tina yo akaua Maro koonoo a awodo nga, ngan ole Maro iyei urata dook mata panga. Inbe di sima tooltool yo tilongo betanga yo awodo ngan a titar le imede lo lodi nga, ngan ole Maro iyei urata dook mata pang di lapau. Ngan awete nen, yesoo lal yo bet so tina nga le imot pombe ye i, in iman potai oo.

Betanga Pang Di Tooltool Yo Tigaua Ye Bareme Yo Limi Be Ru Nga

⁴⁻⁵ Au Yowan in awodo rau nait pang ang di tooltool yo kagaua ye bareme ke Yesu limi be ru yo iken ye tana mai ke Esia* nga. Nen le apatarau

* **1:4-5** Esia in ben tana mai atu yo di kuto maimai ke Rom matadi kala i, bong dookoot nga tiwete ene ye Teki.

pang Maro iye Yesu Kirisi inbe di bangabangana ke Maro yo limi be ru[†] ngan nen, bet lodi pang a tiyei dada dook mata pang, inbe tikaua lo silene kidi pang. Ngan Maro tani in dookoot nga inepe, inbe mukot ngan inepe, inbe pang dama ni ngan ole isi. Inbe di bangabangana limi be ru tina ngan tikodo dama ke Maro ye kakawa ki ke burungu. Inbe Yesu Kirisi yo kanakana ngan iwetewete betanga ke Maro ngan ikapsap ye tiap i, in Maro ipamaditi mugu ye ni ke matenge le ke bet imata mulu tiap. Inbe ye in iyei tool kuto mai pang di tooltool kuto maimai yo matadi kala tana mai i le imot nga.

Ngan Yesu tani in lono paidi mai san le igiri sennene yo kiidi nga ye rara ki, a bet nen ngan sennene tina ngan iparamidi mulu be.

⁶ Inbe iyei idi le tagaua ye di tooltool yo Maro bet matan kala di nga, inbe iyei idi le tanepe ben di tooltool ke paroranga so pang Tamana Maro, a bet nen ngan taye i urata yo ki nga. Ngan nen le Yesu tani in ene mai san ke bet di tooltool tipayiti, inbe gurana ki in mai san le iken nen le taukan motingi. Moolmool.

⁷ Kakamata, ye in ole ipa ye eng tene a isi,
 inbe di tooltool le imot ole tikamata ye
 matadi.
 Inbe di tooltool yo tiso a imata nga,
 ngan tipa ye di tooltool le imot yo tigarungu
 nga,

[†] **1:4-5** Ngan di tooltool kapala yo lodi galanga mata ye betanga ke Maro nga, ngan tiwete “di bangabangana yo limi be ru” nga, ngan iwetewete ye Yesu. Inbe betanga tani yo “limi be ru” i, in ipaposi ben gurana ki mai mata le illos gurana ke so nga le imot.

ngan ole tikamata lapau.
 Inbe di tooltool le imot yo ke tana mai i nga,
 ngan ole titattadaii a titang.
 Le so yo nga ole pombe. Moolmool.

⁸ Ngan Tool Mai Maro yo gurana ki mai san le illos gurana ke so nga le imot i, in iwete nen, “Au i la Tool Mai pang so yo ipa mugu nga le idu ye so yo ipa mur nga.” Ngan Maro tani in dookoot nga inepe, inbe mukot ngan inepe, inbe pang dama ni nga, ngan ole isi.

Yowan Ikamata Kirisi

⁹ Au Yowan, au i emu atu yo atara lok medana pang Yesu i. Inbe ayang tagaua ye di tooltool yo Maro bet matan kala di nga. Nen le urata moonoo pompombe pang yidi ye yo tatoo Yesu nga, bong idi nga takodo le tutube, inbe tasolo urata moonoo tina. Ngan au i ye yo tingangau a le si anepe ye motmot yo ene Patmos in nga, ngan yesoo aparama betanga ke Maro le imede, inbe awetewete bingi dook mata ke Yesu pang di tooltool.

¹⁰ Ngan kene atu ye lal ke sungunu‡ pang Tool Mai nga, ngan Maro Amunu Silene isi ipaponau, inbe alongo tool atu kalngana koonoo le mai ke murik dawa ben tauru itang.

¹¹ Ngan le tool tani in iwete nen, “Ole kuwodo soo so yo kumata ngan a ilo ye rau lulungu, inbe kuyawari pang di bareme ke Yesu yo limi be ru nga. Ngan nen le rau lulungu tani in ole kuyawari pang di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a

‡ **1:10** Ngan lal ke sungunu pang Tool Mai yo di tooltool ke Kirisi tigaua bet tisung panga ye i, in la Sande i.

tinepe ye malala Epeses, Semena, Pegamam, Ta-iataira, Sadis, Piladelpia inbe Laodisia nga.”

¹² Motong la aportak a bet akamata tool tani yo iwetewete pau i. Le nga bet aportak, ngan akamata sul limi be ru yo tikarata kene ye pat yo gol i.

¹³ Inbe akamata tool atu yo inepe kataunu ke sul tina in dawa ben Tool Moolmool ke Maro. Ngan tool tani in isousou ye sousoungu mooloo le idu kene, inbe bittoongoo yo iwittoo le iparkat ye katene i, in tikarata ye gol.

¹⁴ Inbe kutono le kutono raunu, ngan ikoko belebele le dawa ben eng tene le sipsip bulbulini nga. Inbe matana patunu, ngan ilolo le dawa ben ei loloana.

¹⁵ Inbe kene ngan isallin dawa ben pat baras yo tigesnaii ye ei ngan le isallin i. Inbe kalngana mununu ngan dawa ben dugu yo ikud le lo ete a pobe i.

¹⁶ Ye in itoko kanpitiki limi be ru ye bene oonoo. Inbe pul ke patokongo yo matana ru inbe matana mata i, in pombe ye koonoo le si matan pos. Inbe damono isallin le dawa ben ke yo isini katkat in matana.

¹⁷ Le nga ye kene yo akamata ye in nga, ngan le amol du aken kene punu dawa ben tool matene. Motong la ipaloko bene oonoo lo pok, inbe iwete pau nen, “Ken kutattadai be! Au i tool tani yo amugu inbe akimur i,

¹⁸ inbe au tani yo anepepe magurek i. Mugu ngan amata oo, bong kumata, dookoot nga anepepe magurek, inbe ole anepe nen le taukak motingi. Inbe gurana mai iken yau ke bet ayei tool kuto mai

pang matenge, inbe pang malala ke di tooltool yo timmata koot nga.

¹⁹ “Ngan nanga, kuwodo betanga ye so tina yo kumata nga, inbe ye so yo dookoot iken nga, inbe ye so yo bet pang dama ni ngan pombe nga.

²⁰ Ngan kanpitiki limi be ru yo atoko ye bek oonoo nga, inbe sul limi be ru yo tika rata kene ye gol nga, ngan punu iken mallangana tiap, bong ole apapos pong nen. Di kanpitiki limi be ru nga, ngan di bangabangana ke Maro yo matadi kala bareme ke Yesu yo limi be ru nga. Inbe di sul limi be ru nga, ngan di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu yo limi be ru tina nga.”

2

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Epeses

¹ Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Epeses nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i la atoko kanpitiki limi be ru tina ngan ye bek oonoo i, inbe apa kataunu ke sul limi be ru yo tika rata kene ye gol nga. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nga.

² Ngan au i lok galanga ye dada kiang, inbe ye urata mai ke Yesu yo kayeii i, inbe ye yo kakodo le tutube a kasolo urata moonoo nga. Inbe lok galanga yang lapau ye yo lomu pang di tooltool yo dook tiap, ngan tiap nga. Nen le katouo di tooltool

tina yo tiwete bet di ngan aposol nga, bong ngan kakamata di ben di ngan tooltool ke kaplungunu.

³ Inbe lok galanga yang lapau nen, di tooltool kapala tikamatang ye yo katoos au nga, le nga tikapge bet tigarungang. Bong ang ngan kakodo le tutube a kasolo urata moonoo tina yo pompombe pang yang nga, inbe tinimu booroomoo ye urata kiau tiap.

⁴ Bong so atu yo au i lok dook mata pang ye tiap i, in nen. Kukulunu ngan lomu pau maisan, bong dookoot nga lomu yo pau i, in mai mata tiap.

⁵ Ole lomu tut, mugu ngan kanepes potai ye Maro, bong dookoot nga kamol le du kanepes manga mooloo. Ngan nanga, kaportak lomu a katoos dada yo mugu ngan katoos nga. Kumata le bet kaportak lomu tiap nga, ngan ole amala pang yang a mala angangang, inbe adik sul kiang a ikoo ye nene.

⁶ Bong dada kiang dook mata atu in nen. Ang ngan lomu pang di tooltool yo titoo dada dook tiap ke Nikolas ngan tiap. Au lapau lok pang di tooltool yo tiyei dada nen ngan tiap.

⁷ Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga. Nen le kumata bet tool ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole amalum panga a ikana kai puana yo bet ikaua nepongo dook mata yo taukan motingi i, in panga. Ngan kai tani in ikodo ye malala ke Maro yo nepongo ki dook mata i.”

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Semena

⁸ Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Semena nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i tool tani yo amugu inbe akimur i. Inbe au tani yo mugu ngan amata i, bong dookoot nga amagur mulu oo. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nga.

⁹ Ngan au i lok galanga ye urata moonoo le masngana yo tiyei pang nga. Inbe lok galanga yang ben ang ngan tooltool ballingamu tiap, bong ye so ke Maro ngan ang ngan ben tooltool ballingamu. Inbe lok galanga yang nen lapau bet di tooltool kapala tiwete mur yang. Ngan di tooltool tina ngan tiwete bet di ngan di Yuda, bong di ngan di Yuda tiap. Di ngan ben budanga atu ke tool dook tiap Satan.

¹⁰ Nen le ken katattadai ye urata moonoo yo bet pombe pang yang, ngan be. Awete pang nen, tool kuto mai kidi so sidi in ole iwete le titarang kapala a kalo rumu dook tiap kidi talnga dikidiki lono, a bet nen ngan itou ang. Inbe ole kasolo urata moonoo le masngana ye ke sangaul. Bong kakodo le kamede ye lomu medana yo kataru i le kumata tiwete bet tiraumatang nga, ngan kakodo le kamede ye lo medana kiang tani in. Kumata le bet kayei nen nga, ngan ole akaua nepongo dook mata yo taukan motingi i, in pang ye urata kootoonoo kiang, dawa ben yo tikap su ke kutodo pang di tooltool yo tidada ngan le tillos di diedi nga.

¹¹ Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga. Nen le kumata bet tool ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole matenge san yo ipa mur ye matenge yo ke tana i, in o ke bet igarungu pitiap yege.”

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Pegamam

¹² Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Pegamam nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i pul ke patokongo yo matana ru inbe matana le matana san i, in iken yau. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nga.

¹³ Au i lok galanga dook ye malala mai yo kanepe ye i, in dawa ben kakawa ke burungu ke Satan iken ye le iyeyi tool kuto mai pang di tooltool yo tinepe ye malala tani nga. Bong ang ngan kakodo le kamede ye lomu medana yo kataru pau i. Nen le ye kene yo tiraumata tool kiau, Andepas, ye in nga, ngan le kawala murimu pau tiap. Ngan Andepas tani in mugu ngan iwetewete betanga kiau inbe itoo dook mata le imot, bong tiraumate le imata ye malala kiang tani in. Ngan malala tani in Satan inepe ye.

¹⁴ Bong betanga kasin yo lok dook mata pang ye tiap, ngan nen. Di tooltool kiang pattu ngan

tiparama patomonaingi ke Balam yo ipatomonaia Balak ye nga. Ngan Balak tani in ikaua llungunu ye di tooltool ke Isrel le tikapsap a titoo dada yo ke sennene i. Nen le di Isrel tina ngan tikan kaningi yo tiparoro pang kai padodo nga, inbe tiyei dada dook tiap ke bauk lapau.

¹⁵ Nen le gaongo leu ye di tooltool kiang kapala nga, ngan tiparama patomonaingi yo ke Nikolas nga, ngan lapau.

¹⁶ Ngan nanga, kaportak lomu! Bong kumata le bet tiap nga, ngan ole mooloo tiap inbe amala pang yang a mala arau di tooltool kiang ye betanga yo awete ye kook nga, ngan dawa ben yo bet arau di ye pul ke patokongo nga.

¹⁷ Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga. Nen le kumata bet tool ikodo le imede le illoso dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole akaua porong yo ene mana in panga, inbe ole akaua pat kookoonoo atu panga lapau. Ngan porong mana tani yo bet akauu panga i, in atarkoo a iken ye malala ke Maro. Inbe pat kookoonoo tani yo bet akauu panga lapau i, in yetaleu la bet lon galanga ye ene paunu yo awode ilo ye i, bong tool sa mulu bet lon galanga ye ene tani, ngan tiap.”

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Taiataira

¹⁸ Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di

tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Taiataira nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i Tool Moolmool Ke Maro. Inbe au i matak patunu nga ilolo le dawa ben ei loloana, inbe kek nga isallin dawa ben pat baras yo tigesnaini ye ei ngan le isallin i. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nga.

¹⁹ Ngan au i lok galanga ye dada kiang yo kayei ngan nen. Ang ngan lomu pang di tooltool mai san, inbe katara lomu le imede pau, inbe kayei urata yo bet kalon di tooltool kapala ye nga, inbe kakodo le tutube a kasolo urata moonoo yo pombe pang yang nga. Inbe lok galanga yang nen, dada kiang yo mugu ngan kayei nga, ngan dook mata, bong yo dookoot kayei nga, ngan dook mata le dook mata kaiye.

²⁰ Bong so atu yo kayei i, in au i lok dook mata pang ye tiap. Ang ngan kalele garup yo iyei dada dook tiap dawa ben Yesebel yo inepe mukot i, in tiap. Ngan ye taunu iwete bet ye in Maro koonoo, bong ye in Maro koonoo tiap. Nen le ikaua llungunu ye di kapraingi kiau le titoo patomonaingi ki a tikan so yo tiyei paroranga ye pang di kai padodo nga, inbe tiyei dada dook tiap yo ke bauk, ngan lapau.

²¹ Nen le au i anamu bet iportaka lono ye dada dook tiap ki yo iyei nga, bong lono bet iyei nen tiap.

²² Le nga kalongo, ole ayei le matamatenge mai ikauu a bet nen ngan ikenen leu ye moi ki. Inbe di tooltool tina yo tiye tiyei bauk nga, ngan kumata le bet tiportak lodi ye dada ki yo titoo a

tiyei ngan tiap nga, ngan ole akaua masngana mai pang di lapau.

²³ Inbe di tooltool kapala yo titoo dada ki le dawa ben di natunu nga, ngan ole araumata di le timmata, a bet nen ngan ang di tooltool yo kagaua ye bareme ke Yesu nga, ngan ole lomu galanga nen bet au i tool tani yo lok galanga ye di tooltool lodi inbe ye soo so yo kutodi ikaua urata ye nga. Ngan nen le ang atu atu yo kayei urata dook mata nga, ngan ole akap so dook mata pang ye urata kootoonoo kiang. Bong di tooltool le imot yo tiyei urata dook tiap nga, ngan ole akaua urata moonoo masngana pang di leu.

²⁴ Bong nga bet awete pang ang di tooltool kapala yo katara lomu medana pang Yesu a kanepi ye malala Taiataira ngan nen. Ang ngan katoo patomonaingi ke garup tani tiap. Inbe betanga ke Satan yo di tooltool ki tikaua llungunu a tiwete bet iken sollono le iko nga, ngan katar talngamu ye tiap. Nen le o ke bet apaloko so moonoo kapala mulu ilo pomu, ngan tiap.

²⁵ Ngan nanga, ole kaparama dada dook mata kiang yo dookoot ngan katoo ngan leu le imede a iken nen le ilo ye lal yo bet amulu a asi ye i.

²⁶⁻²⁷ “Nen le kumata bet tool ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, inbe itoo lok le ilo ye lal yo bet so nga imot ye in nga, ngan ole akaua gurana mai panga, a bet nen ngan iyei tool kuto mai pang di tooltool ke ni mai i le imot. Moolmool, ole akaua gurana mai panga dawa ben yo Tamak ikaua gurana mai pau nga. Le ole iyei tool kuto mai a matan kala di tooltool dawa ben Rau ke Maro iwete nga. Ngan iwete nen,

‘Ye in ole itoko so dawa ben koro medana ye bene a iyei kuto mai pang di tooltool ye.

Nen le di tooltool yo tiyei dada dook tiap nga, ngan ole irau di dawa ben tool yo iraua bor yo tika-rata ye tana ngan le perbe a imarrum le imayiriyiri i.’[☆]

²⁸ Inbe ole akaua boi yo pang malama ngan ise pombe i, in panga lapau.

²⁹ Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga.”

3

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Sadis

¹ Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Sadis nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i, di bangabangana ke Maro yo limi be ru nga, ngan tinepe yau. Inbe au i atoko kanpitiki tina yo limi be ru nga ye bek. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nga. Au i lok galanga ye so yo kayei ngan oo. Ngan di tooltool tiwetang nen, bet ang ngan kamagurur go, bong ngan tiap. Ang ngan kammata oo.

² Ngan nanga, ole kamadit a kapamede dada dook mata kiang kasin yo imata tiaoa ikenen go, ngan mulu le imede. Yesoo, akamata dada kiang

[☆] 2:26-27 Rau ke Woungu (Buk Song) 2:9

yo kayei ngan dook mata le imot tiap ye Maro kiau matana.

³ Nen le lomu tut ye bingi dook mata yo mugu ngan kalonga a kakauu koot i, inbe kaportak lomu a kattoo. Bong kumata le bet kamadit tarrai tiap nga, ngan ole amala pombe pang yang dawa ben tool ke pinnau yo iyei urata ki sollono i, le o ke bet lomu galanga ye lal yo bet amala pang yang ye in tiap.

⁴ Bong di tooltool kiang pattu yo kaye di kanepé Sadis nga, ngan tikaptut sousoungu kidi le tiyei a giri leu tiap. Di tooltool tina ngan dada kidi yo tiyei nga, ngan dook mata le imot le ke bet tisousou ye sousoungu kookoonoo, inbe ole aye di ampa.

⁵ Nen le kumata bet tool ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole isousou ye sousoungu kookoonoo dawa ben di tooltool tina. Inbe ole alulngana ene ye rau ke nepongo dook mata yo taukan motingi i, in tiap. Bong ole awete pang Tamak iye di bangabangana ki bet ye in tooltool kiau.

⁶ Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga.”

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Piladelpia

⁷ Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Piladelpia nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i, Maro ipootau panga ye taunu, inbe awete betanga kiau ngan moolmool le imot, inbe au i la atoko so ke pamedenge dada ke Dawiti* i. Le kumata bet aso dada ke so sa nga, ngan tool sa yo bet itiukala ngan tiap, inbe kumata bet atiukala dada ke so sa nga, ngan tool sa yo bet iso, ngan tiap lapau. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nen.

⁸ Au i lok galanga ye dada kiang yo kayei nga. Ngan la kakamata, aso dada pang a koon panganga le ke bet tool san itiukala tiap. Inbe lok galanga yang bet ang ngan gurana kiang mai mata tiap, bong kaparama betanga kiau le imede, inbe kawala murimu pau tiap lapau.

⁹ Ngan di tooltool kiang pattu yo kaye di kagaua Piladelpia nga, ngan tiwete bet di ngan di Yuda. Bong di ngan Yuda tiap, di ngan tooltool ke kaplungunu le tinepe ye budanga ke tool dook tiap Satan. Le nga kalongo, ole ayei di le timan man tigun turudi potai ye kemu punu, a bet nen ngan lodi galanga yang ben au i lok dook mata pang mai san.

¹⁰ Ngan tina kaparama betanga kiau inbe kakodo le tutube a kasolo urata moonoo yo pombe pang yang nga, ngan la ole matak kalang dook ye lal ke touanga yo bet pombe a itouo di tooltool le imot ke tana i nga.

¹¹ Au i ole amulu a asi pombe palbe leu. Nen

* **3:7** Ngan so ke pamedenge dada ke Dawiti tani, in ben Maro ikap gurana mai pang Yesu bet iyei kuto mai pang di tooltool ki le imot dawa ben Maro ikap gurana pang Dawiti a iyei kuto mai pang di tooltool ke Isrel nga.

le kaparama lo medana kiang yo kataru pau i, in le imede, a bet nen ngan tool sa ke bet ikap su ke kutomu yo bet akap pang ye urata kootoonoo kiang nga, ngan tiap.

¹² Nen le kumata bet tool ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole apatokode a ikodo dama ke Maro kiau dawa ben sawa yo ikodo kataunu ke bareme mai ke sungunu ki a ipamede i. Nen le ke bet igege bareme mai tani a idu ke diki tiap. Inbe ole awodo Maro kiau ene inbe ek paunu ilo ye. Inbe malala mai ke Maro kiau yo Yerusalem Paunu i, in ole awodo ene ilo ye lapau. Inbe malala mai tani in ole ipa ye malala ke Maro a isi pang tana i.

¹³ Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga.”

Betanga Ila Pang Ye Di Tooltool Ke Laodisia

¹⁴ Motong la tool tani in iwete pau mulu nen, “Nga ole kuwodo betanga nga ilo ye rau a kuyawar pang bangabangana ke Maro yo matan kala di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu a tinepe Laodisia nga. Ngan betanga tina ngan nen:

Au i tool tani yo tipootoo ek ye Moolmool i, inbe aralia lok moolmool le imot ye urata i, inbe awetewete betanga moolmool ke Maro ye soo so yo akamata nga. Inbe au i tool tani yo kulkulunu yege ngan anepe le ayei kuto mai pang so tina le imot yo Maro itar nga. Au tani la ayawar betanga nga a imala pang yong kuye di tooltool kiong nga.

15-16 Ngan au i lok galanga ye dada kiang yo kayei ngan oo. Ang ngan dawa ben ran ke yin-ungu, bong ang ngan ran gesene too ran silene ngan tiap. Nen le ole akoronai ang ye kook a kadu tana. Ngan au lok bet ang ngan kanepé dawa ben ran gesene too ran silene, bong ngan tiap. Ang ngan dawa ben ran yo imellungu i.

17 Le ang ngan kawete nen, 'Am nga ballingamam, le pat ke yimoongoo so le so kiam alunu le alunu san le ke bet ammake ye so siap.' Bong ngan tiap, ang ngan nepongo kiang dook tiap yege le di tooltool tikamatang ngan lodi pang san. Inbe ang ngan ballingamu tiap, inbe matamu ngan ikisis, inbe kanepé tinimu koonoo. Ngan ang ngan nepongo kiang dook tiap nen, bong lomu galanga ye tiap.

18 Nen le akap noonongoo pang bet kayimi pat gol yo tigesnai ye ei, ngan le ibesebese a giri ki imaruru a idu tana inbe isallin dook mata nga, ngan yau. Ngan kumata le bet kayei nen nga, ngan la bet ole kayei tooltool ballingadi moolmool nga. Inbe kayimi sousoungu kookoonoo yau a bet nen ngan kasousou ye a iyakala tinimu yo ikenen sorok nga. Inbe kayimi bar yo ke bet katar lo matamu ngan yau, a bet nen ngan matamu dook mulu a kakamata ni ye.

19 Ngan nanga, di tooltool yo lok pang di mai san nga, ngan ole apasak pang di ye dada dook tiap yo tiyei nga, a bet nen ngan akarata di. Le nga ole lomu ikaua urata dook ye dada kiang yo kayei nga, inbe kaportak lomu mulu.

20 Kakamata, au naii la akododo dada koonoo a apitpiti dada i, le kumata bet tool sa ilongo

kalngak inbe iso dada pau nga, ngan ole alo rumu lono ki a lo amru amnepe a akan so, inbe ye ikan so yau lapau.

²¹ Nen le kumata tool bet ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole amalum panga bet lo amru amwur ye kakawa kiau a bet nen ngan amyei tooltool kuto maimai pang di tooltool nga le imot. Moolmool, ole aye amwur ye kakawa kiau dawa ben tina yo mugu ngan akodo le amede le allos dada dook tiap ke tana ngan le lo aye Tamak amwur ye kakawa ki a amyei tooltool kuto maimai pang di tooltool nga.

²² Ngan nen le sei tool bet talngana nga, ngan itara talngana dook a ilongo betanga ke Maro Amunu Silene yo iwete pang di tooltool yo tigaua ye bareme le imot ke Yesu nga.”

4

Yowan Ikamata Malala Ke Maro

¹ Ngan alongo betanga tina ngan a imot, motong la bet matak ilo pang ete ngan dada atu koon panganga a ikenen le akamata malala ke Maro. Inbe alongo tool kalngana yo mugu ngan koonoo pau le mai dawa ben tauru itang i, in koonoo pau mulu nen. Iyei ne, “Ai, kuse me e ni a nen ngan se apitnai so yo bet pang dama ni ngan ole pombe nga, ngan pong.”

² Motong la pattu leu be Maro Amunu Silene ipaponau a ikau au a amlo. Le nga bet matak nen, ngan akamata kakawa ke burungu ke tool kuto mai yo matan kala di tooltool le imot i, in ikenen, inbe tool atu iwurur pono.

³ Ngan tool tani yo iwurur pono i, in lulngana ikoro inbe iyoongoo le isallin dawa ben pat yo ene yaspa* inbe konilian† nga. Inbe gannui atu yo lulngana iyoongoo le dawa ben pat yo ene emerel‡ i, in ikodo le iwakaia kakawa ke burungu tani.

⁴ Inbe kakawa ke burungu sangaul ru inbe pai mulu la tikodo le tiwakaia kakawa ke burungu ke tool kuto mai tani nga, inbe di kuto maimai ke malala ke Maro sangaul ru inbe pai la tiwur pono nga. Ngan di kuto maimai tina ngan tisousou ye sousoungu kookoonoo, inbe su yo titar lo kutodi ngan tikarata ye pat gol.

⁵ Inbe kakawa ke burungu ke tool kuto mai tani, in kili itai ye, inbe looloo itara le rutunu ingaua ni mai i le imot. Inbe sul limi be ru yo tikodo dama ki nga, ngan tikan le tilolo. Ngan sul tina ngan tinanpootoo di bangabangana ke Maro yo limi be ru nga.

⁶ Inbe dama ke kakawa tani in akamata so san mulu ngan dawa ben tiek, bong tiek tani in dawa ben galas lapau. Inbe igalanga le igalanga san dawa ben pat yo ene kiristol§ i.

Inbe kataunu ke ni tani yo kakawa ke tool kuto mai iken ye i, in akamata so maguredi pai ngan tikodo ye kakawa tani in madini tina yo pai nga. Di ngan matadi alunu le alunu san iken ye tinidi mai i le imot ke dama inbe ke mur lapau.

* **4:3** Pat yo ene yaspa i, in ikoro inbe iyoongoo le isallin. † **4:3** Pat yo ene konilian i, in ikoro le dawa ben rara inbe isallin. ‡ **4:3** Pat yo ene emerel i, in yoongoonoo inbe isallin le igalanga le ke bet takamata so yo iken ke kapala ki i. § **4:6** Pat yo ene kiristol i, in medana inbe igalanga le ke bet takamata so yo iken ke kapala ki i.

⁷ Ngan di so maguredi pai tina, ngan atu kidi in dawa ben asara gok yo ene laion* i, inbe ru kidi in dawa ben bulumakau, inbe tol kidi in matana dawa ben tooltool, inbe pai kidi in dawa ben man somai kamoko yo iro i.

⁸ Inbe di atu atu ngan balidi limi be atu, inbe matadi iken ye tinidi mai i le imot inbe ke balidi parmana lapau. Ngan ye ke le bong tina yo kanakana nga, ngan timaryoo ye betebetanga tiap, bong tiyei ne,

“Tool Mai Maro yo gurana ki mai san le illos gurana ke so nga le imot i,
ye in inepe ete. Ye in inepe ete le inepe ete san.

Ye in inepe mukot,
inbe dookoot nga inepe,
inbe pang dama ni ngan ole isi.”

⁹ Le di so maguredi pai tina nga, ngan tiraua pang tool tani yo inepe nen le taukan motingi a iwur ye kakawa ke burungu tani in, inbe tiwete lo ponana kidi panga a tiyeie ene le ilo ete ke bet di tooltool tipayiti ye. Inbe ye ke tina yo kanakana ngan bet tisung panga nga,

¹⁰ ngan di kuto maimai tina yo sangaul ru inbe pai nga, ngan tigung turudi le du damodi itoko tana ke dama ke tool tani yo inepe nen le taukan motingi a iwur ye kakawa ki ke burungu i, inbe tisung panga. Inbe tikap su ke kutodi ngan a titar sila iken dama ke kakawa ke tool kuto mai tani. Inbe tiyei ne,

¹¹ “Tool Mai, ong i Maro kiam.

* **4:7** Laion in asara gok, bong malmalini inbe gurana san le ke bet irau di asara gok kapala a ikan di.

Ongtaleu in la tool dook mata i,
 le di tooltool nga le imot ke bet tiraua pong,
 inbe tiyitmaka em le ilo ete.

Ong in gurana kiong mai san,
 le di tooltool le imot tinepe la gurana kiong
 parmana.

Inbe amyitmakong, yesoo kutar so nga le imot.
 Le moolmool, kutoo ong taum lom a kutar so
 tina,
 ngan la le dookoot nga so tina ngan le imot
 iken nga.”

5

Yowan Ikamata Rau Lulungu Atu

¹ Motong la bet matak lo mulu pang ye tool tani
 yo iwur ye kakawa ke tool kuto mai in nga, ngan
 le akamata rau lulungu atu iken ye bene oonoo.
 Ngan rau lulungu tani in tiwodo betanga ilo ke
 lono inbe ke diki ki lapau, inbe tipamede rau tani
 in matana ye bun limi be ru.

² Motong la akamata bangabangana ke Maro
 atu yo gurana ki mai mata i, in koonoo le kalngana
 mai nen. Iyei ne, “Ai, sei tool dook mata ke bet
 ikaua rau lulungu tani in a ikede bun ye inbe
 ipolotala i?”

³ Bong ngan tool atu sa yo inepe ye malala ke
 Maro, too inepe ye tana i, too inepe tana lono nga,
 ngan sa ke bet ipolotala rau tani a bet nen ngan
 matan lo lono, ngan tiap.

⁴ Nen le atang le atang dook, yesoo tipusye tool
 sa yo dook mata ke bet ipolotala rau lulungu tani
 a bet nen ngan matan lo lono, ngan tiap.

⁵ Ngan tina yo atang nen nga, le nga di kuto maimai tina ngan atu iwete pau nen, “Ai, ken kutang be! Bong kumata, tool yo pombe ye rara ke di Yuda le tipootoo ene ye Laion ke di Yuda inbe Sudud ke Dawiti i, in la illos di koi ki ye patokongo oo. Le ye in la ke bet ikede bun tina yo limi be ru nga, inbe ipolotala rau lulungu tani i.”

Yowan Ikamata Sipsip Natunu

⁶ Motong la akamata Sipsip Natunu ngan dawa ben tiraumate a imata koot nga, bong ikodo kataunu ke ni yo kakawa ke tool kuto mai tani iken ye i. Nen le di so maguredi tina yo pai ngan tipa ye di kuto maimai ke malala ke Maro ngan tikodo le tiwakaii. Inbe Sipsip Natunu tani in sipi ki limi be ru inbe matana limi be ru lapau. Ngan matana yo limi be ru nga, ngan di bangabangana ke Maro yo limi be ru nga. Inbe di ngan Maro iwanga di bet si tipa ye tana mai i le imot.

⁷ Motong la Sipsip Natunu tani in ila pang ye tool yo iwur ye kakawa ke tool kuto mai i, in a la ikaua rau lulungu tani yo itoka ye bene oonoo i.

⁸ Le nga ye kene yo ikauu ye in nga, ngan le di so maguredi tina yo pai nga, inbe di kuto maimai ke malala ke Maro yo sangaul ru inbe pai nga, ngan tigun turudi le du damodi itoko tana pang ye Sipsip Natunu tani in kene punu. Inbe di kuto maimai tina ngan di atu atu titoko so dawa ben pari inbe omai yo tika rata ye gol nga. Ngan omai tina ngan ipon ye so dawa ben kai maiyo kulini yo kini ki dook mata nga. Inbe so tina yo kini ki dook mata nga, ngan inanpootoo pataraungu ke di tooltool ke Maro.

⁹ Motong la di le imot tiwouo woungu paunu atu in nen,

“Ong in la tool dook mata ke bet kouo rau lulungu tani
inbe kukede bun yo tipokokala ye nga,
yesoo ong in tiraumatong a kumata oo.

Inbe ye rara kiong tani in la kuyimi di tooltool ye a kupamulu di pang ye Maro i.

Ngan di tooltool tina yo kupamulu di nga,
ngan tipa ke tana maimai nga le imot,
le bareme kidi ngan ki ki, inbe koodi le kulidi
ngan ki ki lapau.

¹⁰ Inbe ong in kuyei di le tigaua ye di tooltool yo Maro bet matan kala di nga,
inbe kuyei di le tinepe ben di tooltool ke paroranga so pang Maro a bet nen ngan tiyei urata yo ki nga.

Inbe di ngan ole tiyei tooltool kuto maimai a matadi kala di tooltool ke tana i.”

¹¹ Motong la atar talngak inbe matak sarai mulu, ngan alongo di bangabangana ke Maro alunu le alunu san kalngadi. Ngan kinkatingi kidi ilo pang ete san le ke bet takinkat di tiap lapau.* Inbe di bangabangana tina ngan tikodo le tiwakaia kakawa ke tool kuto mai yo matan kala tana mai i le imot i, in ipa ye di so maguredi tina yo pai nga, inbe di kuto maimai ke malala ke Maro.

¹² Inbe tigaua kalngadi a tiwou le mai nen,
“Sipsip Natunu yo mugu ngan tiraumate a imata i,
in la tool dook mata i.

* **5:11** Ngan kinkatingi kidi bangabangana ke Maro ngan ilo ete le illoso 100 milion le so.

Nen le ke bet di tooltool tiraua panga, inbe tiyitmaka ene le ilo ete.

Ye in gurana ki mai san le di tooltool le imot tinepe la gurana ki parmana.

Inbe so tina le imot yo iken nga, ngan taunu la ye in.

Inbe kanakana ngan ye in lon kaua urata ye dada yo dook mata ngan leu.

Inbe ye in ene mai san ke bet di tooltool le imot tipayiti ye.”

¹³ Ngan tiwou nen a imot, motong la alongo di so matana matana yo Maro itar di a tinepe ye malala ki, inbe tinepe tana pono le tana lono, inbe tinepe tiek pono le tiek lono nga, ngan di le imot tiwou nen,

“Ong tool yo kuwur ye kakawa ke tool kuto mai yo matan kala tana mai i le imot i,
in kuye Sipsip Natunu,
ngan angru ngan gurana kiang mai san le ke bet amraua pang a amyitmak emu,
inbe amyeyi emu le ilo ete ke bet di tooltool tikamatang ngan tipayitang ye a ikenen nen le taukan motingi!”

¹⁴ Ngan tiwou nen a imot, motong la di so maguredi tina yo pai nga, ngan tiyei ne, “Mool-mool.” Motong la di kuto maimai ke malala ke Maro tina ngan tigun turudi le du damodi toko tana, inbe tisung pang di yeru nga.

6

Sipsip Natunu Ikede Bun Ye Rau Lulungu

¹ Ngan akamata so tina ngan a imot, motong la matak kenen ye Sipsip Natunu tani, inbe ikede

bun tina yo limi be ru nga, ngan atu ki. Inbe alongo so maguredi tina yo pai nga, ngan atu kidi in iwetewete le kalngana mai dawa ben looloo itara nga, inbe iyei ne, “Ai, kuman!”

² Le nga bet matak gaga, ngan atoo, akamata asara mai ke solanga di tooltool yo ene oos i, in kookoonoo, inbe ikododo ke dama kiau. Ngan tool yo iwur pono i, in itoko duana ye bene, inbe tikaua su yo ke kutono in panga. Ngan su ki tani in tarkilanga kidi tooltool yo tipatoko ngan tillos di diedi nga. Nen le itaru inbe idada a ila ye patokongo a bet nen ngan la illos di diene.

³ Ngan ye kene yo Sipsip Natunu ikede bun tina ngan ru ki ye in nga, ngan le alongo so maguredi tina ngan ru ki in iyei ne, “Ai, kuman!”

⁴ Motong la akamata oos san mulu ipas a iman pombe i, in kooroonoo dawa ben ei garengana. Inbe tool yo iwur pono in tikaua pul somai ke patokongo panga, inbe tikaua gurana mai panga lapau bet du igarung di tooltool ke tana ngan lodi, a bet nen ngan tinepe ye lo silene kidi mulu tiap, bong bet katedi malmal a tipatoko inbe tiraumata di diedi.

⁵ Ngan ye kene yo Sipsip Natunu ikede bun tina ngan tol ki ye in nga, ngan le alongo so maguredi tina ngan tol ki in iyei ne, “Ai, kuman!” Le nga bet matak gaga mulu, ngan atoo, akamata oos mukkana in ikododo ke dama kiau, inbe tool yo iwur pono i, in itoko so ke kaungu moonoo ke so ye bene.

⁶ Inbe alongo so dawa ben tool kalngana kataunu ke di so maguredi tina yo pai nga, ngan iwete pang tool tani yo bet ipa ye oos a ila bet la

igarung di tooltool ye pitolo mai i, in nen. Iyei ne, “Ai, pat yo bet di tooltool tikap ye urata kootoonoo kidi ye ke atu nga, ngan ke bet tiyimi wit* kanono yo iken ye omai ngan atu ye, too ke bet tiyimi bali† kanono yo iken ye omai ngan tol ye leu. Bong ken kugarung kai olip surunu inbe ran medana yo wain nga, ngan be!”

⁷ Motong la ye kene yo Sipsip Natunu ikede bun tina ngan pai ki ye in nga, ngan le alongo so maguredi tina ngan pai ki in kalngana iwete nen, “Ai, kuman!”

⁸ Le nga bet matak gaga mulu, ngan atoo, akamata oos atu tinini iyoongoo ben matamatenge ikauu mukot, in ikododo ke dama kiau. Ngan tool yo iwur pono in ene la Matenge i, inbe tool yo itoo potai leu ke murini i, in ene la Malala ke Matenge i. Ngan tikap gurana pang di yeru bet du tiraumata di tooltool alunu le alunu san dawa ben tipoto di tooltool ke tana i le imot ye budanga pai, lo ngan bet tiraumata di tooltool tina ngan budanga atu nga. Nen le ole yeru tiraumata di tooltool ye pul ke patokongo, inbe ye pitolo mai, inbe ye matamatenge mai, inbe ole tiyei di asara gok ke tana i a la tikan di a timmata lapau.

⁹ Motong la ye kene yo ikede bun tina ngan limi ki ye in nga, ngan le akamata di tooltool yo tiraumata di ngan kauredi tinepe kakawa ke paro-

* **6:6** Wit in dingding patunu yo di tooltool tikan ye ke kanakana nga dawa ben kaning. Inbe wit yo iken ye omai atu ngan iye tooltool atu bet ikan ye ke atu. † **6:6** Bali in dingding patunu yo di tooltool ballingadi tiap ngan tikan ye ke kanakana nga dawa ben pur. Inbe bali yo iken ye omai tol nga, ngan iye kerenge atu tiye di natudi bet tikan ye ke atu.

ranga so pang Maro in parmana. Ngan di tooltool tina ngan mugu ngan tiparama betanga ke Maro le imede, inbe tiwetewete bingi dook mata ki pang di tooltool, ngan la le di koi kidi tiraumata di a timmata nga.

¹⁰ Ngan le di tooltool tina yo timmata nga, ngan kauredi koodi le mai nen. Tiyei ne, “Tool Mai, ong in kuyei tool kuto mai pang so nga le imot. Inbe ong in taukam busunu le dada kiong yo kutoo ngan moolmool le imot. Ngan ole amnepe le nge, lo ngan bet kukarata betanga ke di tooltool ke tana i a kouo kootoomam, inbe kuyemenai di ye yo tiraumatam a rara kiam imati nga?”

¹¹ Ngan di tooltool tina kauredi ngan tiwete nen a imot, motong la tikap sousoungu kookoonoo mooloo mooloo pang di atu atu le imot. Inbe tiwete pang di bet tinam kasin mulu le lo di koi ke Maro tiraumata di diedi kapala dawa ben yo tiraumata di nga, le kauredi tise pompombe le imot le lo ige kinkatingi kidi ngan. Ngan di diedi tina ngan di kapraingi ke Maro inbe di diedi kapala yo titara lodi medana pang Yesu nga.

¹² Motong la matak kenen ye Sipsip Natunu, inbe ikede bun tina yo limi be atu ki i, ngan le nauningi mai itak, inbe ke iportak le imukku dawa ben mala mukkana iyakala matana nga. Inbe ye kene tani in taudu tinini mai i le imot iportak le ikoro ben rara,

¹³ inbe di kanpitiki yo tiken lang katene nga, ngan pumpumbe a tidu tana dawa ben muru mai isikiraiia kai pik a puana yo isullungu ngan pumpumbe nga.

¹⁴ Inbe lang katene itakmai le dawa ben rau

lulungu yo tilulu i, inbe kawal le motmot nga le imot ngan tigege nedi yo tiken ye, ngan lapau.

¹⁵ Motong la di tooltool kuto maimai yo matadi kala tana nga, inbe yo edi maimai nga, inbe di kuto maimai ke di tooltool ke patokongo nga, inbe yo ballingadi nga, inbe yo gurana kidi mai mata nga, inbe poranga tiye di yo poranga tiap nga, ngan di le imot tiko ye agoro le pat maimai ke kawal madini.

¹⁶ Motong la di tooltool tina ngan koodi pang di kawal le pat maimai tina ngan nen, “Atoo, kamol si pomam a katarkoo am ye tool yo iwur ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai i, in matana, inbe ye kate malmal ke Sipsip Natunu.

¹⁷ Katarkoo am, yesoo lal maiyoko kidi yeru in pombe oo, le Maro iye Sipsip Natunu ole tipaposo kate malmal kidi. Ngan nen le sei tool bet ole ikodokala i?”

7

Di Tooltool Ke Isrel Yo 144,000 Nga

¹ Le nga so tina ngan pombe a imot, motong la akamata di bangabangana ke Maro pai ngan tikodo ye tana gigin tina yo pai nga. Inbe tiyakala muru pai tina yo ke tana i nga, a bet nen ngan muru tina ngan ipa tana pono le tiek pono inbe kai pono be.

² Motong la bet matak pang nen, ngan akamata bangabangana ke Maro san mulu ipa ye ni yo ke ipa ye a ise i. Ngan bangabangana tani in itoko so yo bet titar tarkilanga ke Maro ilo ye di tooltool ye i. Ngan tarkilanga tani in ke Maro yo inepepe nen i. Inbe ye in koonoo le kalngana mai pang di

bangabangana pai tina yo Maro ikap gurana pang di bet tigarung tana le tiek nga. Ngan le iwete pang di nen,

³ “Ken kagarung tana le tiek inbe kai ngan be. Bong iken nen bet amtar tarkilanga ilo ye di kapraingi ke Maro kiidi ngan damodi ngan.”

⁴ Motong la alongo kinkatingi ke di sima tooltool yo tarkilanga ke Maro iken ye di nga. Ngan kinkatingi kidi tooltool tina ngan ben 144,000 ye rara ke di Isrel tina ngan le imot.

⁵ Nen le di tooltool yo titar tarkilanga ke Maro ilo ye di nga,

ngan ye rara ke Yuda ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Rupen ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Gad ngan tau sangaul be ru,

⁶ inbe ye rara ke Aser ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Naptali ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Manase ngan tau sangaul be ru
lapau.

⁷ Inbe ye rara ke Simion ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Liwi ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Isakar ngan tau sangaul be ru,

⁸ inbe ye rara ke Sebulen ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Yosep ngan tau sangaul be ru,
inbe ye rara ke Bensamen ngan tau sangaul be ru
lapau la titar tarkilanga ke Maro ilo ye di
nga.

*Di Tooltool Malala Mai La Tisung Pang Maro
Nga*

⁹ Ngan akamata so tina ngan pombe a imot, motong la bet matak pang nen, ngan atoo, akamata di tooltool alunu le alunu san le ke bet tool sa ikinkat di tiap. Di tooltool tina, ngan tipa ke tana maimai

nga le imot, le bareme kidi ngan ki ki, inbe kulidi le koodi ngan ki ki lapau. Di ngan tikododo ke dama ke Sipsip Natunu potai pang ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai yo matan kala di tooltool nga le imot i. Inbe di tooltool tina ngan tisousou ye sousoungu kookoonoo mooloo mooloo, inbe titoko so ben kautuku raunu ye bedi.

¹⁰ Inbe koodi le kalngadi mai nen,

“Maro kiam, ong in kuwur ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai,
inbe ong in kuye Sipsip Natunu la kapamulam ye so dook tiap yo bet igarungam i.”

¹¹ Motong la di bangabangana ke Maro tina le imot yo tikodo le tiwakaia kakawa ke burungu ke tool kuto mai in ipa ye di kuto maimai ke malala ke Maro, inbe di so maguredi tina yo pai nga, ngan tigun turudi le du damodi toko tana ke dama ke kakawa tani, inbe tisung pang Maro.

¹² Tiyei ne,

“Moolmool! Maro kiam, amyitmaka em,
inbe amyeie em le ilo ete ke bet di tooltool tipayiti.
Kanakana ngan ong in lom kaua urata ye dada yo dook mata ngan leu,
le amwete lo ponana kiam pong, inbe amraua pong.

Ong in gurana mai iken yong,
le kuyei tool kuto mai pang so nga le imot le iken nen le taukan motingi.

Moolmool!”

¹³ Motong la di kuto maimai tina ngan atu itorau nen, “Ai, di tooltool yo tisousou ye sousoungu kookoonoo mooloo mooloo nga, nga di sima? Inbe di ngan tipa ke ngai?”

14 Le nga araua torungu ki nen, “Tool mai, au i lok galanga ye di tiap sa, bong ong in la o lom galanga i.”

Motong la iyeyi ne, “Nga di tooltool tina yo mugu ngan tinepe a lal dook tiap ke touanga pombe pang ye di ngan tisolo masngana mai ye di koi kidi ngan nanga. Di ngan tingas sousoungu kidi ye rara ke Sipsip Natunu ngan la le sousoungu kidi ikoko nen nga.

15 Nen le

‘tikodo dama ke kakawa ke burungu ke Maro,
inbe ye ke le bong tina yo kanakana nga,
ngan tinepe ye bareme mai ke sungunu ki,
inbe tiyeyi urata ki.

Inbe tool tani yo iwur ye kakawa ke burungu ke
tool kuto mai i,
in ole inepe kataunu ye di,
inbe matan kala di dawa ben tareke tinana
ipatud di natunu nga.

16 Nen le o ke bet pitolo di mulu tiap,
inbe morak di mulu tiap lapau.

Ngan ke o ke bet isini di le tinidi iges mata mulu
tiap,
inbe so sa yo bet igesnai di a bet igarung di,
ngan tiap lapau.

17 Ole nen, yesoo Sipsip Natunu yo ikodo kataunu
ke ni yo kakawa ke tool kuto mai iken ye i,
in ye la bet matan kala di dawa ben tool dook
mata yo bet matan kala di sipsip ki i.

Ngan ye la bet irara di a tila ye ran gimono yo
bet ikaua nepongo dook mata yo taukan
motingi i, in pang di i.

Inbe Maro ole imus matadi surunu yo irar a isi nga le imot, le o ke bet lodi madoko mulu tiap.’”

8

Sipsip Natunu Ikede Bun Yo Limi Be Ru Ki I

¹ Ngan ye kene yo Sipsip Natunu tani in ikede bun tina ngan limi be ru ki ye in nga, ngan le malala ke Maro in ni kisirbe ye manga mooloo kasin.*

² Motong la akamata di bangabangana ke Maro limi be ru tina yo tikodo dama ke Maro nga, ngan tikap tauru atu atu le ige di.

³ Inbe bangabangana ke Maro san in iman le man ikodo potai pang ye kakawa ke paroranga so pang Maro in gigini. Ngan kakawa ke paroranga so tani in tikarata ye gol a ikodo dama ke kakawa ke burungu ke tool kuto mai tani. Inbe bangabangana tani in itoko ruku yo tikarata ye gol i, inbe tikap kaiye kai surunu yo kini ki dook mata ngan panga, a bet nen ngan iyei paroranga ye le ipa ye pataaungu ke di tooltool ke Maro nga le imot.

⁴ Ngan so tina yo iken ye bene nga, ngan iti du ye kakawa ke paroranga so le kutana ipa ye pataaungu tina ngan ilo pang ye Maro.

⁵ Motong la bangabangana ke Maro tani, in ikaua ruku tani in la ipaponi ye ei ke kakawa ke paroranga so pang Maro i, inbe ikatte a idu pang tana. Ngan tina yo ikatte a idu tana nga, ngan le looloo itara le ni mai i le imot rutunu ye, inbe kili itai, inbe nauningi itak lapau.

* **8:1** Ngan manga mooloo kasin in dawa ben aua atu in kapala ki.

Di Bangabangana Ke Maro Pai Timai Tauru

⁶ Motong la di bangabangana ke Maro limi be ru tina yo titoko tauru atu atu nga, ngan tikarata di a bet timai tauru kidi tina.

⁷ Ngan nen le bangabangana ke Maro yo imugu i, in imaia tauru ki, ngan le ki somai imol, bong ki tani in patunu maimai inbe imede dawa ben madamada. Inbe ye kene tani in ei yo tipargarungnaii ye rara in tikatte le imayiriyiri a idu pang tana pono. Ngan le igarungu tana i nin la nin le dook tiap san dawa ben tipoto tana le imot le iyei patol nga, ngan le pattu ngan ei ikan le ipa ye kai ki le imot. Inbe dingding raunu yo ilala nga, ngan ei ikan le imot lapau.

⁸ Motong la bangabangana ke Maro tina ngan ru ki, in imaia tauru ki, ngan le so dawa ben kawal somai atu yo ei ikanen ye i, in tikatte le idu tiek lono. Nen le igarungu tiek mai san dawa ben tipota le iyei patol nga, ngan le pattu ngan iportak le iyei ben rara,

⁹ le so matana matana yo tinepe ye nga, ngan timmata, inbe ookoo maimai yo tikooi ye nga, ngan iraumere di le imot lapau.

¹⁰ Motong la bangabangana ke Maro tina ngan tol ki, in imaia tauru ki, ngan le kanpitiki somai atu yo ikan le ilolo dawa ben sul i, in imol ke lang katene a idu le du tukbe ye ran yo maimai nga inbe ye ran gimono yo maimai tiap nga, ngan podi lapau.

¹¹ Ngan kanpitiki tani in ene la Bar Malingene i, inbe idu tukbe ngan le igarung ran tina ngan alunu san. Le ran tina ngan dawa ben tipoto le iyei patol nga, ngan pattu la iyei le imaling le dook ke

yinungu tiap nga. Nen le di tooltool alunu kaiye la timmata ye ran tani yo malingene in nga.

¹² Motong la bangabangana ke Maro tina ngan pai ki, in imaiia tauru ki, ngan le ke kapala ki in ikan mulu tiap, bong iportak le iyei ben todo. Nen le ke tani in ikan dook tiap dawa ben tipota le iyei patol nga, ngan le pattu ngan ikan tiap. Ngan nen le ke yo isini muntu le du rrai, in isini dawa ben mugu nga tiap, bong dawa ben tipoto lal yo bet ke isini ye nga le iyei patol, ngan le pattu ngan isini tiap. Inbe gaongo leu, taudu kapala le ipa ye di kanpitiki kapala ngan tikan mulu dawa ben mugu ngan tiap lapau. Nen le kene yo bet tikan ye in nga, ngan ke bet tikan bong mooloo le du muntu ngan tiap lapau.

¹³ Motong la bet matak lo pang ete, ngan akamata bangabangana ke Maro atu yo iro meneng lang katene ete ni, in alongo kalngana koonoo le mai nen, “Atoo! Atoo! Atoo, di tooltool yo tinepe tana pono nga, ngan ole tikaua urata moonoo masngana dook tiap, yesoo di bangabangana ke Maro tol yo tinepe go ngan la bet timai porai tauru kidi nga.”

9

Bangabangana Ke Maro Tina Yo Limi Ki I, In Imaia Tauru Ki

¹ Motong la bangabangana ke Maro tina ngan limi ki, in imaiia tauru ki, ngan le akamata kanpitiki atu yo imol ke lang katene a idu tana koot i. Ye in tikaua so ke pamedenge dada panga bet matan kala dada ke tana gimono yo yooroongoo pang lopo a idu le taukan launu i.

² Motong la ye kene yo kanpitiki tani, in iso dada ke tana gimono tani nga, ngan le so kutana ikut a pombe ke gomo lono a ise dawa ben ei somai kutana nga. Bong so kutana tani, in ikolomuk le ikut a ilo ngan le iwonokala ke le lang le ni ikolomuk ye.

³ Inbe sis maimai tipas ye so kutana tani a tidu tana. Motong la Maro ikap gurana pang di a bet nen ngan tikanen di tooltool dawa ben dongo parangana ke tana i.

⁴ Inbe Maro iwete pang di bet tigarung dingding le kai le so kapala yo isupsup a iken tana pono ngan be, bong bet tikanen di tooltool yo tarkilanga ke Maro iken ye damodi tiap nga.

⁵ Ngan gurana yo tikap nga, ngan ke bet tirau-mata di tooltool tina a timmata, ngan tiap, bong bet tikap masngana pang di leu ye taudu limi. Ngan masngana tina yo bet tikap nga, ngan ole dawa ben tool yo dongo parangana ikani ngan le ikanamaia masngana mai mata i.

⁶ Nen le ye kene tani yo bet di sis tina ngan tikanen di ye in nga, ngan di tooltool tina ngan ole lodi bet le timmata, bong ngan tiap, matenge ole ikoo ye di. Inbe ole tikapge bet timmata lapau, bong o ke bet timmata tiap.

⁷ Motong la akamata di sis maimai tina ngan dawa ben oos yo tika-rata di a bet tila pang ye patokongo nga. Ngan so yo tikud ye kutodi nga, ngan dawa ben su ke kutodo yo tika-rata ye gol nga. Inbe matadi nga, ngan dawa ben di tooltool.

⁸ Inbe kutodi raunu, ngan mooloo mooloo dawa ben ke di garup nga. Inbe dongadi, ngan mooloo mooloo inbe matana dawa ben ke asara gok yo

ene laion i.

⁹ Inbe so yo tisousou ye a iyakala katedi nga, ngan so medana yo tika-rata pang patokongo nga. Inbe balidi, ngan rutunu dawa ben di oos budanga yo tidada a tiyolo koror kidi a tiparsuk bet tila ye patokongo mai ngan le ni rutunu ye di nga.

¹⁰ Inbe widi yo iken ke laudi matana nga, ngan matana dawa ben ke dongo parangana, inbe gurana iken ye ke bet tikap masngana pang di tooltool ye taudu limi.

¹¹ Inbe bangabangana ke tana gimono yo taukan launu in ye la iyei tool kuto mai pang di sis maimai tina i. Ngan ye Ibru koodi ngan tiwete ene ye Abadon, inbe ye Girik koodi ngan tiwete ene ye Apolion. Le betanga tina yo tiwete ye Ibru le Girik koodi nga, ngan punu ben Tool Ke Garungunu So.

¹² Ngan so tina yo bet pombe nga, ngan akamata a imot le urata moonoo masngana dook tiap tina ngan atu la iman a ila koot i, inbe ru mulu la bet ole pombe mur nga.

*Bangabangana Ke Maro Tina Yo Limi Be Atu Ki I,
In Imaia Tauru Ki*

¹³ Motong la bangabangana ke Maro tina ngan limi be atu ki, in imaia tauru ki, ngan le alongo tool kalngana pombe kataunu ke sipi pai tina yo ke kakawa ke paroranga so pang Maro nga. Ngan kakawa tani in tika-rata ye gol, inbe ikodo dama ke Maro.

¹⁴ Inbe tool kalngana tani in iwete pang banga-bangana ke Maro tani yo itoko tauru in nen, "Ai,

kupolo di bangabangana pai yo tipau di a tinepe potai pang ye ran somai yo ene Yupritis ni a tila.”

¹⁵ Motong la bangabangana ke Maro tani in ipolo di bangabangana pai tina a igege di a tila. Ngan di bangabangana pai tina ngan mugu ngan tipanat nen a tinepe, inbe tinam le lo tigoro lal ke ke le taudu le rai tani yo Maro itaru bet ole tiruku di ye i. Le tina timadit a tila bet la tiraumata di tooltool ke tana i a timmata. Ngan di tooltool yo bet tiraumata di nga, ngan alunu san le dawa ben tipoto di tooltool nga le imot ke tana i le tinepe ye budanga tol, ngan le budanga atu in tiraumata di le imot.

¹⁶ Inbe alongo tiwete kinkatingi ke di tooltool ke patokongo kidi yo tiwur oos pono nga, ngan kinkatingi kidi ilo ete san.*

¹⁷ Inbe di oos tipa ye di tooltool yo akamata di ye mianga kiau ngan nen: So medana yo tisousou ye a iyakala katedi, ngan kooroonoo inbe yoon-goonoo ben lama koossoonoo, inbe yoongoonoo lapau dawa ben pat yo ene salpa i.† Inbe di oos tina, ngan kutodi dawa ben asara gok malmalini yo ene laion i, inbe ei ipa ye so kutana inbe pat salpa yo ikini biana nga, ngan tipas ye koodi a isi pang tana.

¹⁸ Ngan so dook tiap tol tina yo tipas ye di oos koodi nga, ngan le tiraumata di tooltool a timmata. Nen le di tooltool tina yo tiraumata di nga, ngan alunu san dawa ben tipoto di tooltool nga le imot ke tana i le tinepe ye budanga tol nga, ngan le

* **9:16** Ngan kinkatingi kidi tooltool ke patokongo tina ngan ilo ete san ben 200 milion. † **9:17** Ngan salpa in pat yoongoonoo dawa ben kai raunu sulngana, inbe ikini biana.

budanga atu in ei ipa ye so kutana inbe pat salpa yo ipas ye koodi, in iraumata di le imot.

¹⁹ Ngan di oos tina, ngan gurana kidi ke raumatenge di tooltool iken ye koodi inbe ye widi lapau, yesoo widi matana ngan dawa ben moto kutono le gurana kidi ke bet tikan di tooltool a tigarung di ye lapau.

²⁰ Bong di tooltool kapala yo so dook tiap tol tina ngan tiraumata di tiap nga, ngan tiportak lodi a bet nen ngan tiwala muridi pang dada dook tiap kidi yo tiyei ngan tiap. Di ngan titu ye sungunu pang di so sidi inbe kai padodo yo di tapdi tika-rata di ye bedi nga. Ngan nen le so tina yo tisung pang di nga, ngan tika-rata di ye gol le silba le baras le pat le kai leu, le ke bet tikamata ni, too tilongo betanga, too tipa tana, ngan tiap.

²¹ Inbe di tooltool tina, ngan tiportak lodi ye dada dook tiap kidi ke raumatenge di tooltool, le dada ke pidipidi, inbe dada ke bauk, le dada ke pinnau, ngan tiap lapau.

10

Bangabangana Ke Maro Ikaua Rau Lulungu Kase Pang Yowan A Ikani

¹ Motong la akamata bangabangana ke Maro san mulu yo gurana ki mai san i, in ipa ke malala ke Maro a isi. Ngan bangabangana tani in iduku tinini mai i le imot ye eng tene, inbe gannui atu ikodo ke kutono pono. Inbe damono in isallin dawa ben ke isini nga. Inbe kene, ngan ei ikan le ilolo ye dawa ben ei ikana kai kaini a ilo pang ete nga.

² Ngan bangabangana tani in itoko rau lulungu kase yo tiperenaii in ye bene, inbe ipadu kene oonoo in le du tukbe tiek pono, inbe ipadu kene ngas in le du tukbe tana pono.

³ Motong la koonoo le kalngana mai dawa ben asara gok yo laion in ingirngir nga. Ngan ye kene yo koonoo ye in nga, ngan le looloo limi be ru titara a tiraua koonoo le kalngadi dawa ben di tooltool tiwetewete nga.

⁴ Inbe ye kene yo looloo tina ngan tiwetewete ye in nga, ngan lok bet le awodo betanga kidi yo tiwetewete nga. Bong ngan alongo tool atu koonoo ke malala ke Maro nen, “Betanga yo looloo limi be ru tiwete nga, ngan kupataukala le iken yong leu, inbe ken kuwodo ilo ye rau be.”

⁵ Motong la akamata bangabangana ke Maro tani yo ikodo tiek le tana pono i, in iyitmaka bene oonoo a ilo pang ye malala ke Maro.

⁶ Inbe iwete moolmool le ete ye tool tani yo inepepe nen le taukan motingi i, in ene. Ye in tool tani yo itar lang le tana inbe tiek le so tina le imot yo iken ye di nga. Ngan le iwete nen, “Lal imot oo, le ke bet tanam mulu tiap!

⁷ Bong ye kene yo bet bangabangana ke Maro yo limi be ru ki i, in imaiia tauru ki nga, ngan ole Maro iyei so tina yo lon kua urata ye a betanga ki iken sollono go nga. Ngan ole kanono pombe moolmool dawa ben tina yo iwete pang di kapraingi ki yo di Maro koonoo nga.”

⁸ Motong la tool kalngana tani yo alonga ipa ke malala ke Maro a isi i, in iwete pau pattu mulu nen, “Kula ye bangabangana ke Maro yo ikodo

tana le tiek pono ni a la kouo rau lulungu yo tiperenaii a iken ye bene ni.”

⁹ Le nga ala ye bangabangana ke Maro tani a la atoru bet ikaua rau lulungu kase tani in pau. Ngan le iwete pau nen, “Kuwi a koni, ngan ole koom lono isil ye dook mata dawa ben bagil surunu, bong kapom lono ole iparpilong ye.”

¹⁰ Ngan akaua rau lulungu kase tani ye banga-bangana ke Maro in bene a akani, ngan kook lono isil ye dook mata san dawa ben bagil surunu. Bong kene yo atona ye in nga, ngan le kapok lono iparpilong ye dook.

¹¹ Motong la tool atu koonoo pau mulu nen, “Nga ole kouo Maro koonoo mulu a la kuwete betanga ki ye so yo bet pombe pang ye di tooltool ke tana maimai nga, inbe di tooltool yo kulidi le koodi ki ki nga, inbe di tooltool yo tiyei kuto maimai pang tana yo maimai ngan le imot nga.”

11

Di Maro Koonoo Ru Timmata Motong La Timadit Mulu

¹ Motong la tikaua kai dundunngana dawa ben koro medana ke touanga so in pau, inbe tool atu iwete pau nen. Iyei ne, “Kula la kurouo bareme mai ke sungunu pang Maro le ipa ye kakawa ke paroranga so pang Maro ni, inbe kukinkat di tooltool yo tisung pang Maro ye bareme mai tani nga lapau.

² Bong ni ke gaongo yo iken koongoo lono ke diki i, in ken kuroua be, yesoo ni in iken pang di tooltool yo tipa ye rara ke di Yuda tiap nga. Ngan

di la bet man tiyirngana malala mai Yerusalem*
yo Maro ipootoo panga ye taunu i, in ye taudu
sangaul pai inbe balana ru nga.

³ Bong ye kene tani in ole akaua gurana mai
pang di tooltool kiau ru, a bet nen ngan tikaua
Maro koonoo a tiwetewete betanga ki pang di
tooltool. Di suru tina ngan ole tisousou ye
sousoungu ke lo madoko, inbe la tiwetewete be-
tanga ki ye ke tina yo 1,260 nga.”

⁴ Di ngan dawa ben kai olip ru† inbe sul ru yo
tikodo dama ke Tool Mai yo matan kala tana mai i
le imot i.

⁵ Ngan kumata le bet koi kidi sa tikapge bet
tigarung di nga, ngan ole ei ipas ye koodi a ikan
di le imot le tiyei kawa koonoo. Le in dada tani yo
sei tooltool bet igarung di ngan tiraumate ye i.

⁶ Inbe di tooltool ru tina, ngan gurana kidi mai
lapau ke bet tilele ki, a bet nen ngan imol tiap
ye kene yo bet tikaua Maro koonoo a tiwetewete
betanga ki ye i. Inbe di ngan gurana kidi lapau ke
bet tiwete ngan ole ran le tiek tina ngan le imot
iportak le iyei ben rara. Inbe kumata le lodi bet
tiyei so matana matana sa dook tiap mulu yo ke
bet igarung di tooltool ke tana i a bet timmata nga,
ngan ole tiyei leu.

⁷ Inbe ye kene yo yeru tiwetewete betanga ke
Maro a imot ye in nga, ngan asara gok dook tiap

* **11:2** Betanga tani yo “tiyirngana malala mai Yerusalem” i, in lono nen. Ngan di tooltool tina ngan ole tidada di tooltool yo tinepe ye malala mai Yerusalem, ngan podi. Nen le ole tigarung di le tisolo moonoo ye taudu sangaul pai inbe balana ru. † **11:4** Di tooltool ru tina, ngan dawa ben kai olip ru, yesoo di tooltool tikap olip surunu inbe tipaling ilo ye sul kidi inbe tilanga a tikamata ni ye.

tani yo inepe tana gimono yo taukan launu i, in ole ipas a ise bet se irau di tooltool ru tina. Ngan gurana ki mai le ole illos di le iraumata di a timmata.

⁸ Inbe yeru bobodi ole sila iken sorok dada katene ke malala mai tani yo mugu ngan tipatoto Tool Mai kidi yeru lo kai palasingi kaini ye i. Ngan in malala mai tani yo tikatte betanga ye bet ene Sodom inbe Isip i.

⁹ Nen le bobodi ole sila iken nen a di tooltool tina ke tana maimai nga le imot yo kulidi le koodi ngan ki ki inbe bareme kidi ngan ki ki lapau nga, ngan ole tikamata bobodi a koodi tada pang di ye ke tol inbe ke san in kapala ki. Bong di ngan o ke bet timalum pang di tooltool sa a tikap di dook la tikelmai di, ngan tiap.

¹⁰ Inbe ye kene tani in di tooltool le imot ke tana i ole lodi ponana ye yo di tooltool ru tina ngan timmata koot nga. Le tina ole tiyei mailang a tikan be tisiki, inbe tiyaware so ye lo ponana kidi pang di diedi kapala, yesoo di Maro koonoo ru yo tikap masngana dook tiap pang di tooltool le imot yo tinepe ye tana i nga, ngan timmata oo.

¹¹ Bong bet ke tol inbe ke san in kapala ki tina ngan iman a ila nga, ngan Maro ole iwanga Amunu a ilo lodi a bet nen ngan iyei di le timagur mulu a timadit le lo tikodo. Nen le di tooltool yo koodi tada pang di nga, ngan ole titattadai dook.

¹² Lo ngan bet di tooltool ru tina ngan ole tilongo tool atu kalngana koonoo le mai ye malala ke Maro a isi in iwete pang di nen, “Angru kase ete me e ni.” Ngan nen le ye kene yo di koi kidi koodi tada pang di a matadi ikenen ye di nga, ngan eng

tene ole isi iduk di, inbe ikap di a tilo pang malala ke Maro.

¹³ Inbe ye kene tani yo bet yeru tilo ye in nga, ngan ole nauningi mai itak le igarungu malala mai tani in madini atu, inbe madini limi be pai la bet iken nga. Bong nauningi tani in ole iraumata di tooltool alunu san le kinkatingi kidi ngan tau limi be ru. Nen le di diedi kapala yo bet timmata tiap nga, ngan ole titattadai le tiyeie Maro yo inepe ete ni, in ene le ilo ete ke bet di tooltool tipayiti.

¹⁴ Ngan so tina yo bet pombe nen nga, ngan akamata a imot le urata moonoo masngana dook tiap yo ru ki i, in naiti la iman a ila i, inbe tol ki yo bet ipa mur i, in mooloo tiap ole pombe.

Bangabangana Ke Maro Tina Yo Limi Be Ru Ki I, In Imaia Tauru Ki

¹⁵ Ngan akamata so tina ngan a imot, motong la bangabangana ke Maro tina yo limi be ru ki i, in imaia tauru ki, ngan le di tooltool kalngadi tiwetewete le maimai ye malala ke Maro a isi, inbe tiwete nen. Tiyei ne, “Lal yo bet di tooltool kapala matadi kala di tooltool ke tana i le imot ye i, in imot oo. Inbe dookoot nga Tool Mai Maro iye Kirisi yo ye taunu ipootoo panga i, in yeru la bet matadi kala di tooltool nga le imot le iken nen le taukan motingi i.”

¹⁶ Motong la di kuto maimai sangaul ru be pai yo tiwur dama ke Maro ye kakawa kidi ke burungu nga, ngan tigon turudi le du damodi itoko tana, inbe tisung pang Maro nen.

¹⁷ Tiyei ne,
“Tool Mai Maro, gurana kiong mai san le illos gurana ke so nga le imot.

Ong in kunepe mukot ye kene yo so nga le
imot pombe tiao nga,
inbe dookoot nga kunepepe nen lapau.

Am nga amwete lo ponana kiam pong,
yesoo ong in kupaposo gurana kiong yo mai
san i,
le dookoot nga bet matam kala di tooltool nga
le imot.

¹⁸ Ngan di tooltool ke tana mai i le imot nga, ngan
katedi malmal,
le ole kupaposo kate malmal kiong lapau.

Dookoot nga lal yo bet kukarata betanga ke di
tooltool yo timmata koot nga, in pombe oo.

Nen le dookoot nga i lal tani yo bet kop balingi
dook mata pang di tooltool kiong yo edi
maimai inbe edi maimai tiap nga, ngan ye
urata kootoonoo kidi.

Ngan nen le ong in ole kop balingi dook mata
pang di kapraingi kiong yo tikaua koom a
tiwete betanga kiong pang di tooltool nga,
inbe pang di tooltool yo tiyitmaka em nga,
ngan lapau.

Inbe dookoot nga i lal tani yo bet kugarung di
tooltool yo tigarung so ke tana in naii.”

¹⁹ Di tooltool maimai ke Maro tina ngan ti-
wetewete nen a imot, motong la akamata dada
ke bareme mai ke sungunu pang Maro yo iken ye
malala ki i, in koon panganga. Inbe koror tani yo
mugu ngan Maro ipamede betanga pang di Isrel le
betanga tina ngan iken ye i, in ikenen mallangana.
Ngan ye kene tani in kili itai, inbe looloo itara le ni
mai i le imot rutunu ye, inbe nauningi itak, inbe

ki somai imol, bong ki tani in patunu maimai inbe imede dawa ben madamada.

12

Garup Iye Moto Dook Tiap

¹ Ngan akamata so tina ngan a imot, motong la bet matak lo mulu, ngan le atakrai ye mos maiyoko san mulu yo pombe ye lang katene i. Ngan mos tani in akamata garup atu, inbe sousoungu yo isousou ye in ke matana, inbe taudu iken ke kene parmana. Inbe su yo iken ye kutono i, in kanpitiki sangaul be ru iken ye lapau.

² Inbe garup tani in kapono, bong ikapge bet ipasui le nga imassingi, inbe itang le mai.

³ Motong la bet matak pang nen, ngan atoo, akamata mos san mulu pombe ke lang katene, ngan le akamata moto kooronoo somai atu.* Ngan moto tani in kutono limi be ru, inbe sipi ki sangaul. Inbe su ke kutono limi be ru yo itar lo kutono nga, ngan dawa ben kidi tooltool kuto maimai yo matadi kala tana maimai nga.

⁴ Ngan moto tani in wini ikaruru di kanpitiki alunu san ke lang katene a ikatte di tidu tana. Ngan di kanpitiki alunu tina ngan ben tipoto di le tiyei budanga tol, motong la budanga atu in la ikatte a idu tana i. Motong la ilo ikodo dama ke garup tani yo bet ipasui i, inbe inamu bet le ipasuiu natunu tani in nga, ngan ole palbe leu be ikani a itona le ipa ye kerana.

* **12:3** Ngan moto tani in somai inbe malmalini lapau. Inbe moto tani tigasa bet ikan di tooltool ye ei yo ipas ye koonoo i.

⁵ Motong la garup tani in bet ipasui ngan le ipasuiu natunu tamoto. Inbe kase tamoto tani in ole itoko so dawa ben koro medana ye bene a iyei tool kuto mai pang di tooltool ke ni mai i le imot. Bong kene yo tinana ipasuiu ye in nga, ngan le di bangabangana ke Maro tipasnaki palbe leu a ilo pang ye Maro ye ni yo kakawa ki ke burungu iken ye i.

⁶ Inbe garup in ikoo a ila la inepe ye ni soorookoonoo yo Maro ikarata panga i, a bet nen ngan di bangabangana ke Maro matadi kala, inbe tikapraii ye ke 1,260.

⁷ Ngan garup tani in ikoo a ila, motong la patokongo mai pombe ye malala ke Maro. Nen le Mikel iye di bangabangana ki la tiraua moto, inbe moto tani in iye di bangabangana ki tiportak a tiye di tipatoko lapau.

⁸ Bong ngan moto tani in taukan gurana, nen le iye di bangabangana ki tigege ni kidi yo iken ye malala ke Maro i,

⁹ inbe Mikel iye di bangabangana ki tikatte moto tani in a idu tana. Ngan ye in moto tani yo mukot yege ngan inepe i, inbe ye in ene la Satan i. Inbe ye la tool kuto mai kidi so sidi, inbe tool ke bet ikap llungunu ye di tooltool ke tana mai i le imot i. Nen le ye la tikatte le ipa ye di bangabangana ki a tidu tana i.

¹⁰ Motong la alongo tool atu kalngana koonoo le mai ye malala ke Maro a isi inbe iwete nen,
 “Dookoot nga gurana ke Maro kiidi in pombe la mallangana oo.

Ngan ye gurana ki tani in la le ikap di tooltool ki a ipamulu di ye so dook tiap yo bet

igarung di i,
 inbe man igaua di le imot a bet matan kala di.
 Inbe ikaua gurana mai pang Kirisi a bet nen ngan
 iyei tool kuto mai pang so nga le imot,
 yesoo tool yo isopo koonoo pang di diede la
 Maro kiidi matana ye ke le bong i, in tikatte
 a idu tana oo.

¹¹ Bong di diede tina ngan tikodo le timede a tillosi
 ye gurana ke rara ke Sipsip Natunu yo imati
 ye kai palasingi i,
 inbe ye betanga ki yo tiweteweta pang di
 tooltool i.

Di ngan lodi pang nepongo kidi ke tana in mai
 mata tiap,
 inbe titattadai ye yo bet timmata, ngan tiap
 lapau.

¹² Ngan nen le ong malala ke Maro,
 inbe ang di tooltool le imot yo kanepe ye malala
 tani in nga,
 ngan lomu ponana.

Bong atoo, ong tana inbe ong tiek, ken kaka-
 matang dook leu,
 yesoo tool kuto mai kidi so sidi la isila pang
 yang in.

Ngan ye in katen malmal mai san,
 yesoo lon galanga nen bet lal ki in mooloo
 mata tiap.”

¹³ Yeiso bet moto tani in ikamata ben ye in
 tikatte a idu tana nga, ngan le inini garup tani yo
 ipasuiu kase tamoto i.

¹⁴ Bong garup tani in tikap man kamoko
 balini ru panga a bet nen ngan iro le ila ye
 ni soorookoonoo yo Maro ikarata panga i, a

bet la inepe ni mooloo ye moto tani, inbe di bangabangana matadi kala a tikapraii ye rai kerana tol inbe rai san in kapala ki.

¹⁵ Motong la moto tani in ilunaia ran ye koonoo le dawa ben oongoo mai idu ye moolai a itoo garup tani bet du ikauu a bet nen ngan idaup a imata.

¹⁶ Bong ngan tana ilono garup tani a perbe le koon panganga, inbe itono ran tani in.

¹⁷ Nen le moto tani in ikap malmal panga le ila bet la ipamaditi malmal pang di natunu kapala nga le imot. Di natunu nga, ngan di tooltool tina yo titoo betanga ke Maro inbe tikodo le timede ye betanga moolmool ke Yesu nga.

¹⁸ Motong la moto tani in sila ikodo ululu pono tiek.

13

Asara Gok Dook Tiap Ipas Ke Tiek Lono A Ise

¹ Motong la akamata asara gok dook tiap atu in ipas ke tiek lono a ise. Ngan asara gok tani in kutono limi be ru, inbe sipi ki sangaul la ikodo ye kutono tina ngan. Inbe su ke kutono yo dawa ben kidi kuto maimai ngan iken ye sipi ki tina atu atu nga. Inbe tiwodo ene ilo ye kutono tina ngan le imot, bong ene tina atu atu ngan betanga dook tiap ke kan pasemenge Maro.

² Inbe asara gok tani yo akamata i, in matana ben pusi gok somai yo tiwete ene ye lepet i.* Inbe kene nga garagarana leu be kukunu mooloo

* **13:2** Ngan lepet in dawa ben pusi, bong kanono maiyoko le ke bet irau di asara kapala a ikan di.

mooloo dawa ben asara gok san yo ene bea i.† Inbe koonoo somai be dongana mooloo mooloo ben laion. Inbe asara gok tani, in moto ikaua gurana ki panga, a bet nen ngan ikaua nene a iwur ye kakawa ki ke burungu, inbe iyei tool kuto mai pang di tooltool ke tana i.

³ Inbe asara gok tani in kutono atu in ben tiso-mate a imata nga, bong monongo ki tani in imap a dook mata oo. Nen le di tooltool le imot ke tana i titakrai inbe titoo.

⁴ Di tooltool le imot tikamata ngan lodi galanga ye nen, bet moto la ikaua gurana ki panga i. Le nga tisung pang moto tani, inbe tisung pang asara gok tani in lapau. Nen le tiyitmaka ene a tiwete nen, “Sei tool dawa ben asara gok i? Inbe sei tool bet ole iye asara gok tani tipatoko ngan le illosi i?”

⁵ Motong la Maro imalum pang asara gok tani bet ye taunu koon payiti ye betanga ki, inbe ikan paseme Maro. Inbe Maro imalum panga bet ipapos gurana ki yo bet iyei urata ki ye nga, ngan ye taudu sangaul pai be balana ru.

⁶ Le nga asara gok tani in imadit tina le ikan paseme Maro, inbe iwete mur ye Maro ipa ye malala ki yo inepe ye i, in ene. Inbe iwete mur ye di bangabangana ke Maro le di tooltool ki yo tinepe ye malala ki nga, ngan lapau.

⁷ Ngan nen le gurana ki mai ke bet ipamaditi patokongo ye di tooltool ke Maro ngan ole illos di ye patokongo nga. Inbe Maro imalum panga lapau bet iyei tool kuto mai pang di tooltool ke tana maimai nga le imot. Ngan di tooltool tina

† 13:2 Ngan bea in kukunu mooloo mooloo le ikal dawa ben ga dongo ki.

ngan bareme kidi ngan ki ki inbe koodi le kulidi ngan ki ki lapau.

⁸ Inbe di tooltool le imot ke tana i nga, ngan ole tisung pang asara gok tani. Bong di tooltool yo tiwodo edi ilo ye rau ke nepongo dook mata nga, ngan ole tisung panga tiap. Ngan rau tani, in rau ke Sipsip Natunu yo mugu ngan tiraumate a imata i. Inbe ye kene yo Maro itar so nga le imot a pompombe tiao nga, ngan tiwodo di tooltool tina yo bet tikaua nepongo dook mata yo taukan motingi i, in edi ilo ye.

⁹ Nen le sei tool bet talngana nga, ngan itar talngana dook a ilongo betanga yo nga.

¹⁰ Kumata le tool bet Maro ipootoo bet ilo rumu dook tiap ke di talnga dikidiki lono nga, ngan ole ye la bet tikauu a titaru lo rumu dook tiap tani in lono i. Inbe kumata le tool bet Maro ipootoo bet tiraumate ye pul ke patokongo nga, ngan ole ye la bet tiraumate ye pul a imata i. Ngan nanga, kumata bet dada yo nen ngan pombe nga, ngan di tooltool ke Maro ngan o ke bet tiwala muridi panga tiap, bong tikodo le tutube a tisoloo urata moonoo yo bet pombe pang ye di nga, inbe tiparama lodi medana yo titaru panga i.

Asara Gok Dook Tiap Ipas Ke Tana Lono A Ise

¹¹ Motong la akamata asara gok dook tiap san mulu, in ipas ke tana lono a ise. Ye in sipi maitiap ru pombe ye kutono dawa ben ke sipsip natunu nga, bong betanga ki yo iwete ngan dawa ben ke moto yo iwetewete nga.

¹² Ngan ye in ikaua asara gok yo imugu in nene, inbe itoko gurana mai ki le imot. Nen le iwete le

gurana pang di tooltool yo tinepe ye tana i nga, ngan a tisung pang asara gok san yo imugu i. Inbe ye in asara gok tani yo moonoongoo ki maiyoko ke bet imata ye i, bong ngan imap a dook mata mulu oo.

¹³ Inbe asara gok tani yo ipa mur i, in iyei mos maimai matana matana a iyei ben tarkilanga panga. Ngan mos tina ngan atu yo iyeii i, in iyeie ei le imol ke lang katene a isi tana le di tooltool le imot tikamata ye matadi.

¹⁴ Ye in ikaua asara gok dook tiap yo imugu i, in nene, nen le iyei mos matana matana ye gurana ki yo mai san i. Le ye dada yo iyeii i, in le ikaua llungunu ye di tooltool ke tana i. Ngan nen le iwete pang di bet tikarata kai padodo atu le dawa ben asara gok yo imugu in kannungana, a bet nen ngan tisung panga. Ngan asara gok tani, in mugu ngan tiso ye pul ke patokongo, bong ngan imata tiap nga imagurur go.

¹⁵ Inbe asara gok tani yo ipa mur i, in gurana mai iken ye, le imaia amunu ilo ye asara gok yo imugu in kannungana ngan le imagur a iwetewete. Nen le kai padodo tani in imadit a iwete bet di tooltool yo tisung panga tiap nga, ngan tiraumata di a timmata.

¹⁶ Inbe iwete bet titara tarkilanga ki ilo ye di tooltool le imot bedi oonoo inbe ye damodi lapau. Nen le titar tarkilanga tina ye di tooltool yo edi maimai le edi maimai tiap nga, inbe di tooltool yo ballingadi le ballingadi tiap nga, inbe di tooltool yo poranga le poranga tiap nga, ngan lapau.

¹⁷ Nen le kumata bet tool yo taukan tarkilanga ke asara gok bet iken ye nga, ngan o ke bet iyimi so

ye di tooltool kapala tiap, inbe di tooltool kapala o ke bet tiyimi so ki, ngan tiap lapau. Ngan tarkilanga tani in ene iken ye, too kinkatingi ke ene iken ye.

¹⁸ Ngan nanga, kumata tool bet lon kaua urata ye dada yo dook mata nga, inbe lon galanga dook nga, ngan ke bet lon kaua urata ye kinkatingi ke asara gok ngan dook, yesoo kinkatingi ki tina ngan kinkatingi ke tool atu. Le kinkatingi tina ngan la 666 nga.

14

Sipsip Natunu Iye Di Tooltool Ki Yo 144,000 Nga

¹ Motong la bet matak pang nen, ngan akamata Sipsip Natunu iye di tooltool alunu ben 144,000 la tikododo kawal Saion* pono nga. Di tooltool tina ngan mugu ngan tiwodo Sipsip Natunu iye Tamana edi ilo ye damodi.

² Inbe alongo so mununu ke malala ke Maro le dawa ben ran idu a gurana le mununube nga, inbe dawa ben looloo itara le rutunu ipa ye ni mai i le imot nga. Inbe mununu tani yo alonga i, in dawa ben di tooltool ke podanga pari yo tipodo pari kidi le itang nga.†

³ Motong la di tooltool 144,000 tina yo tikodo dama ke kakawa ke burungu ke Maro nga, inbe ke dama ke so maguredi pai tina tiye di kuto maimai ke malala ke Maro nga, ngan tiwouo woungu

* **14:1** Ngan kawal Saion in ni yo malala mai Yerusalem iken ye i.

† **14:2** Ngan pari kidi ngan dawa ben pari yo dookoot katai ngan tapodo nga tiap, bong matana san kasin, inbe pari tina ngan ene la ap nga.

paunu atu. Ngan woungu tani in tool sa mulu lon galanga ye, ngan tiap. Bong di tooltool tina 144,000 yo Maro iyimi di inbe ikap di kataunu ye di tooltool ke tana i nga, ngan di leu la lodi galanga ye woungu tani nga.

⁴Di ngan tiye di garup sa tiken a nen ngan tinidi giri leu ye ngan tiap, bong tinepe le tinidi igalanga dook mata ye Maro matana. Inbe di ngan titoo Sipsip Natunu ye ni nangai yo bet ipa pang ye i. Inbe di tooltool tina ngan Maro iyimi di, inbe ikap di kataunu ye di tooltool ke tana i, le tiyei ben so yo di tooltool tikap kulkulunu ye kumu paunu kidi ngan ole tiyei paroranga ye pang Maro iye Sipsip Natunu nga.

⁵Di tooltool tina ngan tiwete toko betanga ke kaplungunu sa ye koodi tiap. Bong di ngan tinepe dook mata le taukadi busunu ye Maro matana.

Betanga Ke Di Bangabangana Tol Ke Maro

⁶Motong la akamata bangabangana ke Maro san mulu, in iro meneng lang katene ete ni. Ye in urata ki ke bet ikaua bingi dook mata yo taukan motingi in pang di tooltool yo tinepe tana pono nga. Ngan nen le ila bet la iwetewete pang di tooltool ke tana maimai nga le imot yo bareme kidi ngan ki ki, inbe koodi le kulidi ngan ki ki lapau nga.

⁷Nen le bangabangana ke Maro tani in koonoo le mai nen, “Katattadaia Maro a karaua panga. Inbe kayeie ene le ilo ete ke bet di tooltool tipayiti ye, yesoo lal yo Maro itaru bet ikarata betanga kidi tooltool ye dada kidi yo tiyei nga, in pombe oo.

Nen le ole kasung pang tool yo itar lang le tana inbe tiek le ran gimono yo rongrongbe nga.”

⁸ Ngan bangabangana ke Maro tani in iman a ila, motong la bangabangana san yo ru ki i, in iman pombe ngan le iwete nen. Iyei ne, “Malala mai Babilon in tigarungu oo. Le moolmool, ye in tigarungu le dook tiap yege, yesoo ye la iyolo di tooltool ke ni mai i le imot, a la tiyei gogo dada dook tiap matana matana ke bauk i. Ngan nen le dawa ben tool iyin ran medana yo ene wain ngan le kuton moo ye a iyei kapa i.”

⁹ Le nga bangabangana ke Maro yo ru ki in iman a ila, motong la tol ki, in iman pombe, ngan le koonoo le mai nen. Iyei ne, “Kumata le tool sa bet isung pang asara gok dook tiap tani le ipa ye kai padodo ki, inbe tarkilanga ki iken ye damono too bet iken ye bene nga,

¹⁰ ngan tool tani in ye lapau ole iyin ran medana wain yo bet Maro ikap panga nga. Ngan ran medana tani in kate malmal mai ke Maro. Inbe Maro o ke bet iti ran pa lo ye a bet nen ngan irautoo gurana ki, ngan tiap. Bong ole iti kate malmal ki tani in nen ilo ye ruku ke tool tani, a bet nen ngan iyinu. Nen le ye Sipsip Natunu matana, inbe ye di bangabangana ke Maro yo ipootoo di panga ye taunu ngan matadi nga, ngan tool tani in ole isolo masngana mai ye ei yo ikanen ye pat yo ene salpa nga.

¹¹ Inbe ei yo bet ikan di le tisololo masngana mai ye i, in ole kutana ikut a ilo ete a iken nen le taukan motingi. Nen le di tooltool yo tisung pang asara gok tani le ipa ye kai padodo ki nga, inbe di tooltool le imot yo tarkilanga ki iken ye di

nga, ngan o ke bet timaryoo tiap, bong ole tisolo masngana tani ye ke le bong tina yo kanakana nga le imot.”

¹² Ngan bangabangana ke Maro tani in iwete nen. Ngan nanga, ye kene yo bet dada tina ngan pombe ye in nga, ngan ole di tooltool ke Maro yo titoo betanga ki a tiparama lodi medana yo titaru pang Yesu in nga, ngan ole tikodo le tutube a tisolo urata moonoo yo bet pombe pang ye di nga.

¹³ Motong la alongo tool atu kalngana iwetewete mulu ye malala ke Maro a isi nen, “Ai, kuwodo betanga nen. Dookoot nga inbe pang dama ni nga, ngan di tooltool yo titara lodi medana pang Tool Mai a tiparama a iken nen le lo timmata nga, ngan ole lodi ponana, yesoo Maro ole iyei urata dook mata pang di.” Inbe Maro Amunu Silene iwete nen lapau, “Moolmool. Di tooltool tina ngan ole lodi ponana, yesoo ole tigege urata moonoo yo tisolo nga inbe timaryoo. Inbe balingi ke dada dook mata kidi yo tiyei nga, ngan kootoonoo la bet tikap lapau nga.”

Lal Ke Bet Tisaput Kaningi Yo Isullungu Koot Nga

¹⁴ Motong la bet matak pang nen, ngan akamata eng tene kookoonoo, inbe akamata so ben tool iwur eng tene tani in pono, in dawa ben Tool Moolmool Ke Maro. Inbe tool tani in su ke kutono yo iken ye kutono in tikarata ye gol, inbe itoko sele‡ yo matana mata i, in ye bene.

¹⁵ Motong la bangabangana ke Maro san mulu in ipas ye bareme mai ke sungunu a isi, in koonoo

‡ 14:14 Ngan sele tani in matana koene ke bet tisaput dingding ke kaningi ye.

le kalngana mai pang tool tani yo iwur eng tene pono i. Inbe iwete panga nen, “Ai, kouo sele kiong a la kusaput kaningi ye, yesoo kaningi tina ke tana i nga, ngan isullungu oo. Le moolmool, dookoot nga la lal ke saputungu kaningi tina nga.”

¹⁶ Le nga bangabangana ke Maro tani in iwete nen a imot, motong la tool tani yo iwur eng tene pono i, in ikaua sele ki a italaii ngan le isaput kaningi tina le imot yo iken ye tana i nga, ngan a iwinnoko.

¹⁷ Motong la bangabangana ke Maro san mulu ipas ye bareme mai ke sungunu tani yo iken ye malala ke Maro ni a isi. Ngan ye lapau itoko sele yo matana mata i.

¹⁸ Le nga bangabangana ke Maro tani in isi, motong la bangabangana san yo matan kala ei ye ni ke paroranga so pang Maro i, in igege kakawa ke paroranga so in a isi lapau. Inbe ye in koonoo le kalngana mai pang bangabangana tani yo itoko sele matana san i, inbe iwete panga nen, “Ai, kouo sele kiong yo matana san in a la kusaput ooroo wain puana ngo ye kaini a kugaun pang ni atu. Ole kuyei nen, yesoo ooroo wain puana yo ke tana i nga, ngan isullungu a imot oo.”

¹⁹ Ngan bangabangana ke Maro tani in koonoo nen a imot, motong la bangabangana tani yo itoko sele ki i, in italaii a isaput wain puana tina ngan ye kaini a igaun. Motong la ikatte wain puana tina ngan ilo ye pat gimono somai dawa ben tawiri yo tika rata pang yirnganingi ooroo wain puana i. Ngan so tani in inanpootoo kate malmal ke Maro.

²⁰ Inbe ooroo wain puana tina ngan tiyirngan ye pat gimono yo iken diki ye malala mai tani in.

Inbe surunu yo ipas a isi tana nga, ngan mai mata le ingaua ni mai i le imot le rowo ke ni tani yo ingauu in manga ki mooloo san. § Inbe yo ipot a ise pang ete nga, ngan ise le se itarye tuitui yo iken ye oos koonoo i. Ngan oorroo wain puana tina ngan surunu inanpootoo rara ke di tooltool.

15

Di Bangabangana Ke Maro Limi Be Ru Yo Titoko Urata Moonoo Masngana Dook Tiap Limi Be Ru Nga

¹ Motong la bet matak ilo pang malala ke Maro, ngan akamata so san mulu pombe le atakrai ye. Ngan akamata di bangabangana ke Maro limi be ru yo titoko urata moonoo masngana dook tiap limi be ru ke bet tigarung di tooltool ye nga. Ngan ye kene yo bet di bangabangana ke Maro tina ngan tiyei porai urata kidi a tigarung di tooltool ye so dook tiap tina a imot nga, ngan ole tisautu kate malmal ke Maro le imot lapau.

² Motong akamata so san mulu in dawa ben tiek, bong tiek tani in dawa ben tika-rata ye galas ipa ye ei. Inbe di tooltool yo tikodo tiek tani in gigini nga, ngan di tooltool tina yo tikodo le timede le tilloso asara gok dook tiap tani le ipa ye kai padodo ki, inbe kinkatingi ke ene nga. Inbe di ngan titoko so dawa ben pari yo Maro ikap pang di nga,

³ inbe tiwou. Ngan woungu tani in ke Mose, yo kapraingi ke Maro, inbe ke Sipsip Natunu i. Le nga tiwou nen,
“Tool Mai Maro,

§ 14:20 Rau ke Maro iwete ye manga mooloo ki ngan ben 300 kilomita.

ong in gurana kiong mai san le illos gurana ke
so nga le imot.

Inbe urata yo kuyei nga, ngan ipaposo gurana
kiong yo mai mata i, le di tooltool titakrai ye.

Ong in tool kuto mai yo bet matam kala di tooltool
ke tana i le ikenen nen i,
le dada kiong ngan dook mata inbe moolmool
le imot.

⁴Di tooltool le imot ole titattadai ong a tiraua pong,
inbe ole tiyeie em le ilo ete ke bet di tooltool
tipayitong ye.

Ole nen, yesoo ongtaleu in kunepe le taukam
busunu.

Nen le di tooltool ke ni mai i le imot nga,
ngan ole timan tigun turudi a tisung pong.

Yesoo, dada dook mata kiong yo noonoonoo nga,
ngan pombe a ila mallangana le imot oo.”

⁵Ngan tiwou a imot, motong la bet matak lo
mulu, ngan akamata bareme mai ke sungunu yo
iken ye malala ke Maro i, in dada ki koon pang-
ganga a ikenen. Inbe bareme mai ke sungunu tani
in ben badabada ke sungunu yo mugu ngan Maro
ipamede betanga ki pang di tooltool ki ye i.

⁶Ngan tina bet matak pang nen, ngan akamata
di bangabangana limi be ru tina yo titoko urata
moonoo masngana dook tiap yo limi be ru nga,
ngan tipas ke bareme mai ke sungunu tani in lono
a tisi pang tana. Di ngan tisousou ye sousoungu
kookoonoo yo puspungana inbe igalanga dook
mata nga. Inbe bittoongoo yo iken ke katedi le
iwakai nga, ngan tika rata ye gol.

⁷Motong la di so maguredi tina yo pai nga, ngan
atu kidi in imadit tina le ikap omai yo tika rata ye

gol nga, ngan atu atu pang di bangabangana tina yo limi be ru nga. Ngan omai tina ngan tipapon ye kate malmal ke Maro, tool tani yo inepepe nen le taukan motingi i.

⁸ Inbe ye kene tani in bareme mai ke sungunu yo iken ye malala ke Maro i, in ipon ye so kutana yo pombe ye Maro lulngana inbe gurana ki nga. Nen le tool sa yo ke bet ilo bareme mai ke sungunu tani in lono, ngan tiap. Ngan iken nen le lo di bangabangana tina yo limi be ru nga, ngan tiyei porai urata kidi a tigarung di tooltool ye urata moonoo masngana dook tiap limi be ru tina ngan le imot.

16

Omai Limi Be Ru Yo Ipon Ye Kate Malmal Ke Maro Nga

¹ Motong la alongo tool atu koonoo le kalngana mai ipa ke bareme mai ke sungunu yo iken ye malala ke Maro in a isi. Inbe iwete pang di bangabangana ke Maro tina yo limi be ru nga, ngan nen, “Ai, kala la kapati kate malmal ke Maro yo iken ye omai kiang tina yo limi be ru nga, ngan a idu pang tana.”

² Motong la bangabangana ke Maro yo imugu i, in ila la ipati omai ki in a idu pang tana pono. Ngan le botoboto medana yo masngana ki dook tiap in pombe pang ye di tooltool yo tarkilanga ke asara gok tani in iken ye tinidi inbe tisung pang kai padodo ki nga.

³ Motong la bangabangana ke Maro yo ru ki i, in ila la ipati omai ki in a idu tiek pono. Ngan le tiek

iportak le iyei ben rara ke tool matene. Nen le so le imot yo iken tiek lono nga, ngan timmata lapau.

⁴ Motong la bangabangana ke Maro yo tol ki i, in ila la ipati omai ki in a idu ye ran maimai inbe ye ran yo gimono nga, ngan lono. Ngan le ran tina ngan tiportak le tiyei ben rara.

⁵ Motong la alongo bangabangana ke Maro yo matan kala ran tina in iwete nen,

“Maro, ong in kunepe mukot,

inbe dookoot ngan kunepepe nen lapau.

Inbe ong in kunepe le taukam busunu.

Inbe dada kiong yo bet kukarata betanga ke di tooltool ye nga,

ngan dook mata le imot,

yesoo ong in tool noonoonoo.

Inbe dada kiong yo kuyei a bet kurau urata dook tiap kidi tooltool ye nga,

ngan dook mata le imot lapau.

⁶ Ngan di tooltool tina ngan tiraumata di tooltool kiong le tipa ye di tooltool yo tikaua koom a tiwete betanga kiong pang di tooltool nga, ngan le rara kidi imati du tana.

Nen le kurau kidi a kop rara pang di tooltool dook tiap tina bet tiyin,

a bet nen ngan irau urata dook tiap kidi tina yo tiyei nga, ngan kootoonoo.”

⁷ Ngan bangabangana tani in iwete nen a imot, motong la alongo tool koonoo ye ni yo kakawa ke paroranga so iken ye i, in iwete nen. Iyei ne,

“E, Tool Mai Maro,

ong in gurana kiong mai san le illos gurana ke so nga le imot.

Inbe kanakana ngan ong in kukarata betanga kidi tooltool ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga, ngan le kutoo dada dook mata yo moolmool nga le imot.”

⁸ Motong la bangabangana ke Maro yo pai ki i, in ila la ipati omai ki in a ilo ke pono. Ngan le ke tani in ikaua gurana mai ke bet isini ngan le isini katkat a bet nen ngan iges ben ei a ikan di tooltool.

⁹ Ngan tina ke tani in iges mata nen nga, le igesnai di tooltool tina a igarung di le dook tiap yege. Bong lodi bet tiportak lodi, inbe tiyeie Maro ene le ilo ete ke bet di tooltool tipayiti, ngan tiap. Bong timadit tina le tigarungu Maro yo gurana ki mai ke bet iwete ngan so dook tiap tina yo nen ngan pombe i, in ene ye betanga dook tiap.

¹⁰ Motong la bangabangana ke Maro yo limi ki i, in ila la ipati omai ki in a idu kakawa ke burungu ke asara gok dook tiap tani in pono. Ngan le ni mai le imot yo asara gok dook tiap tani in matan kala i, in todo iduku le imot. Nen le di tooltool ki tikanamaia masngana mai le tina tikanen medi,

¹¹ inbe tigarungu Maro yo inepe ete i, in ene ye betanga dook tiap, yesoo ye masngana tani in, inbe ye botoboto medana yo pombe pang ye di nga. Bong ngan lodi bet tiportak lodi a tiwala muridi pang dada dook tiap kidi yo tiyei nga, ngan tiap.

¹² Motong la bangabangana ke Maro yo limi be atu ki i, in ila la ipati omai ki in a idu ran somai yo ene Yupritis in lono. Ngan le ran tani in imaka le imot a bet nen ngan ikarata dada pang di kuto maimai tiye di tooltool kidi ke patokongo bet tipa ye a timan nga. Di kuto maimai tina ngan matadi

kala tana maimai kapala yo iken ye ni yo ke ipa ye a ise i.

¹³ Motong la akamata di so sidi yo ke geingi sennene ngan tol pombe, bong di ngan dawa ben kata. Ngan atu in ipas ye moto koonoo, inbe san in ipas ye asara gok yo dook tiap in koonoo, inbe san in ipas ye tool yo iwete ngan ran ki kaplungunu ye betanga i, in koonoo lapau.

¹⁴ Di kata tol tina, ngan di so sidi yo tinidi giri leu ye Maro matana nga. Di tol ngan ke bet tiyei gogo mos matana matana a pompombe. Inbe di ngan tipa a tila ye di kuto maimai yo matadi kala tana maimai le imot nga, ngan a tiso lodi. Di ngan tiyei nen a bet nen ngan di kuto maimai tina, ngan ole tigaua di tooltool kidi ke patokongo, a bet nen ngan tinama lal maiyoko ke Maro in bet pombe nga, ngan tila la tiye tipatoko. Ngan lal maiyoko tani in lal yo bet Maro, yo gurana ki mai san le illos gurana ke so nga le imot i, in itaru bet ikarata betanga kidi tooltool ye dada dook tiap kidi tina yo tiyei nga.

¹⁵ Bong Tool Mai iwete nen, “Kapalongo. Au i ole amala pang yang dawa ben tool ke pinnau yo iyei urata ki sollono i, le ke bet lomu galanga ye lal yo bet amala pang yang ye in tiap. Ngan nen le sei tool bet matan rere inbe itar lonloningi le so ki potai ye nga, ngan ole lon ponana, yesoo Maro ole iyei urata dook mata panga. Nen le tool tani in o ke bet ipa tinini koonoo ye di tooltool matadi tiap, inbe di tooltool ole tikamata tinini a bet nen ngan moomoonoo ye, ngan tiap lapau.”

¹⁶ Motong la di so sidi tol tina ngan tigaua di kuto maimai tina yo matadi kala tana maimai nga,

ngan ye ni atu. Ngan ni tani in tiwete ene ye di Ibru koodi nga, ngan ene la Amagedon i.

¹⁷ Ngan so tina ngan imot, motong la bangabangana ke Maro yo limi be ru ki i, in ila la ipati omai ki in a ilo pang lang katene. Ngan le alongo tool kalngana ipa ke bareme mai ke sungunu in lono a isi ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai in nen. Iyei ne, “So tina ngan imot oo.”

¹⁸ Motong la kili itai le lulngana ila be iman, inbe looloo itara le rutunu ipa ye ni mai i le imot, inbe nauningi maiyoko itak lapau. Ngan nauningi maiyoko yo nen nga, ngan sa pombe mugu pang ye di tooltool yo tinepe ye tana i, ngan tiap.

¹⁹ Ngan tina yo nauningi tani in itak nen nga, le malala mai Babilon in tana ki perbe le iyei patol, inbe rumu ke di tooltool ke malala maimai yo kapala nga, ngan iduku a idu tana lapau. Ngan Maro lon tut ye dada dook tiap ke di tooltool yo tinepe ye malala mai Babilon nga, le ipati kate malmal mai ki idu ye malala tani in dawa ben bet tati wain surunu ilo ye ruku nga.

²⁰ Nen le motmot le imot tigege nedi a tikoo, inbe kawal tina nga le imot, ngan tiduku le ke bet di tooltool tikamata di mulu tiap.

²¹ Inbe ki somai imol ke lang katene a isi ngan le si irau di tooltool. Ngan ki tani in patunu imede dawa ben madamada, bong somaimai* le igarung di tooltool tina le dook tiap yege. Nen le di tooltool tina ngan tigarungu Maro ye betanga dook tiap, yesoo ye yo iwanga urata moonoo masngana dook tiap in a isi igarung di nga.

* **16:21** Ngan ki patunu tina ngan atu atu ngan moonoo ki ben 50 kilogram.

17

Garup Mai Lekelekene Iye Asara Gok Dook Tiap

¹ Motong la di bangabangana ke Maro limi be ru yo titoko omai limi be ru nga, ngan atu kidi in iman le man iwete pau. Iyei ne, “Ai, kuman a man apitnaia so yo bet pombe pang ye garup lekelekene* yo iwur potai pang ye ran maimai ngan gigini, in pong. Ngan so tani in ole pombe pang ye, ye dada dook tiap ki yo iyei, ngan kootoonoo.

² Ngan garup tani in di tooltool yo tiyei kuto maimai pang tana maimai nga, ngan tiye tiyei bauk. Inbe di tooltool le imot yo ke tana i nga, ngan di lapau tiye tiyei bauk le tiyei kapa dawa ben tool iyini ran medana yo ene wain in le kuton moo ye a iyei kapa nga.”

³ Le nga bangabangana ke Maro tani in iwete pau nen a imot, motong la Maro Amunu Silene ipaponau, inbe bangabangana tani in ikau au le amla ye ni soorookoonoo atu. Ngan le akamata garup atu in iwurur asara gok dook tiap kooroonoo in pono. Ngan asara gok tani, in tiwodo betanga dook tiap edi alunu le iduku tinini mai i le imot. Inbe kutono ngan limi be ru, inbe sipi ki ngan sangaul.

⁴ Ngan garup tani in sousoungu yo isousou ye in kooroonoo inbe yoongoonoo† le dook mata san. Inbe moro ki yo isorosoro ye nga, ngan gol ipa ye pat matana matana yo isallin dook mata nga.

* **17:1** Ngan garup lekelekene tani in inanpootoo ye malala mai yo Babilon i. Kakamata 17:5. † **17:4** Ngan sousoungu ki tani in kooroonoo inbe yoongoonoo le dawa ben purupuru bolana.

Inbe matauu ki ngan tikarata ye pat ke gomo yo sallinene nga. Inbe itoko ruku atu ye bene. Ngan ruku ki tani in tikarata ye gol, bong ipon ye dada dook tiap yo giri leu nga, inbe dada ki dook tiap ke bauk yo ikini biana nga.

⁵ Inbe tiwodo garup tani in ene ilo damono, bong punu in iken sollono. Ngan le ene tani in tiwode nen:

GARUP MAI YO BABILON I.

DI GARUP LE IMOT YO LEKELEKEDI NGA,
INBE DI TOOLTOOL YO TIYEI DADA DOOK TIAP YO GIRI
LEU NGA,

NGAN TINADI LA YE I.

⁶ Ngan garup tani in mugu ngan iwete le tirau-mata di tooltool ke Maro pattu, inbe di tooltool yo tiwetewete bingi dook mata ke Yesu, ngan pattu lapau. Ngan tina yo iyei nen nga, le ben iyin rara kidi tooltool tina le lon ponana ye dawa ben tool yo iyin ran medana mata ngan le lon ponana ye i. Nen le ye kene yo akamata garup tani in nga, ngan le atakrai belebele ye.

⁷ Motong la bangabangana ke Maro iwete pau nen, “Ai, nga gelei a le kutakrai nga? Ngan ole apagalangong ye betanga yo iken sollono nga ye garup yo iwurur asara gok dook tiap in pono a yeru tipa i. Inbe ole ipagalangong ye asara gok tani yo kutono limi be ru inbe sipi ki sangaul, in lapau nen.

⁸ Ngan asara gok dook tiap yo kumata i, in mugu ngan inepe, bong dookoot ngan inepe tiap. Bong ole ipa ke tana gimono yo taukan launu in a ise, a bet nen ngan Maro iyemenaii a isolo masngana le ikenen nen a ila. Le ye kene yo bet ise ye in nga, ngan di tooltool ke tana yo taukadi edi iken

ye rau ke nepongo dook mata yo taukan motingi in nga, ngan ole titakrai ye. Ngan di tooltool tina nga, ngan kulkulunu yege ye kene yo Maro itar so nga le imot a pompombe tiao inbe tiwodo di tooltool edi ilo ye rau tani nga, ngan le di ngan tiwodo edi tiap. Di ngan ole titakrai ye asara gok tani, yesoo ye in mugu ngan inepe, bong dookoot ngan inepe tiap, bong pang dama ni ngan ole ise pombe mulu.

⁹ “Nen le tool bet kuton kaua urata dook, inbe lon kaua urata ye dada dook mata yo moolmool nga, ngan ole lon galanga dook ye so yo nga. Ngan asara gok tani in kutono yo limi be ru nga, ngan inanpootoo kawal limi be ru yo garup tani in iwur pono nga.

¹⁰ Inbe gaongo leu ye kutono yo limi be ru nga, ngan inanpootoo di tooltool kuto maimai limi be ru yo matadi kala tana maimai nga lapau. Di tooltool kuto maimai tina nga, ngan limi ngan timmata oo, inbe atu la inepe go i. Inbe san mulu in pombe tiao, bong ye kene yo bet pombe ye in nga, ngan ole inepe ye manga mooloo kasin leu.

¹¹ Inbe asara gok tani yo mugu ngan inepe inbe dookoot ngan inepe tiap i, in tool kuto mai san mulu le iyei ben limi be tol kidi diene yo limi be ru nga. Bong ole Maro iyemenaii a isolo masngana le ikenen nen a ila.

¹² “Ngan sipi sangaul yo kumata ikodo ye asara gok dook tiap tani in kutono nga, ngan tinanpootoo di kuto maimai sangaul yo tikap gurana pang di bet matadi kala tana maimai ye, ngan tiao nga. Bong ole tiye asara gok tani in tikaua gurana mai a nen ngan tiyei kuto maimai, inbe matadi

kala tana maimai ye manga modono kasin‡ leu.

¹³ Inbe di kuto maimai tina ngan ole tigaua lodi le atu, inbe tisuket gurana kidi yo bet matadi kala tana maimai ye nga, ngan pang asara gok tani.

¹⁴ Inbe di kuto maimai tina tiye asara gok tani in ole tiye Sipsip Natunu tipatoko. Bong Sipsip Natunu ole illos di ye patokongo, yesoo yetaleu in la Tool Mai i, le di tooltool maimai kapala nga, ngan tinepe parmana. Inbe yetaleu in la Tool Kuto Mai i, le di tooltool kuto maimai kapala nga, ngan tinepe parmana lapau. Bong di tooltool yo tiye tinepe nga, ngan di tooltool yo ikiu di a ipootoo di panga ye taunu nga, inbe di tooltool yo titara lodi le imede panga inbe titoo nga.”

¹⁵ Ngan bangabangana ke Maro tani in iwete pau nen a imot, motong la iwete pau mulu nen, “Ran maimai yo kumata garup lekelekene tani in iwur lo pono nga, ngan tinanpootoo di tooltool ke tana maimai nga le imot. Di tooltool tina ngan di tooltool budanga maimai yo tigaua a tinepe gaongo nga, inbe di tooltool yo kulidi le koodi ki ki ngan lapau.

¹⁶ Ngan asara gok dook tiap inbe sipi ki sangaul yo kumata nga, ngan ole lodi pang garup lekelekene tani in tiap. Le ole tigarungu le ipa ye so ki le imot le inepe tinini koonoo. Inbe ole tikan medana lo ngan bet tidauni ye ei.

¹⁷ Ole tiyei nen, yesoo Maro iwetewete la lodi bet titoo dada yo lono bet titoo nga. Nen le tigaua lodi le atu a tikaua gurana kidi pang asara gok tani, a bet nen ngan iyei tool kuto mai pang di tooltool ke

‡ 17:12 Ngan manga modono kasin in dawa ben aua atu leu.

tana i. Ngan ole tikaua gurana panga a nen ngan iyei kuto mai le ilo ye lal yo bet betanga ke Maro yo di Maro koonoo tiwete nga, ngan kanono pombe moolmool le imot ye i.

¹⁸ Inbe garup tani yo kumata mugu i, in inan-pootoo malala mai yo di tooltool ki ngan tiyei kuto maimai pang di tooltool kuto maimai kapala yo matadi kala di tooltool ke tana nga le imot i.”

18

Tigarungu Babilon

¹ Le nga so tina ngan pombe a imot, motong la akamata bangabangana ke Maro san mulu in ipa ye malala ke Maro a isi. Ngan bangabangana tani in gurana ki mai san, inbe lulngana ilolo a ilangaraia tana i le imot.

² Inbe koonoo le gurana nen,
“Malala mai Babilon in tigarungu oo.

Le moolmool, ye in tigarungu le dook tiap yege.

Le dookoot ngan malala koonoo le di so sidi leu la tinepe ye nga.

Nen le di so sidi ke geingi sennene,
inbe di man yo tinidi giri leu nga,
inbe di man yo ke bet takan di tiap nga,
ngan di leu la tinepe ye nga.

³ Ngan tigarungu nen,
yesoo di tooltool ke ni mai i le imot nga,
ngan tiye tiyei gogo dada dook tiap ke bauk mata,
le dawa ben tool iyin ran medana yo ene wain in le kuton moo ye a iyei kapa nga.

Inbe di tooltool kuto maimai yo matadi kala tana
 maimai nga,
 ngan tiye tiyei bauk lapau.

Inbe ye in taukan moomoonoo le tina kanakana
 ngan iyimi so yo pat ki mai san nga ye di
 tooltool ke yawaringi so.

Ngan nen le di tooltool tina ngan ballingadi ye
 so kidi tina yo iyimi nga.”

⁴ Motong la alongo tool san mulu kalngana ye
 malala ke Maro in iwete nen,

“Ai, di tooltool kiau nga, kagege malala ke garup
 lekelelene tani in a kapas a kasi diki,
 ngan la bet kayei dada dook tiap yo dawa ben
 ye iyei ngan tiap nga.

Ole nen ngan kayei ene ye kene yo bet tikap urata
 moonoo masngana panga ye sennene ki
 tina ngan kootoonoo ye i.

⁵ Ngan garup tani in sennene ki alunu san le ben
 tagaun pat a budanga ki ilo ete le bet lo itoko
 lang nga.

Nen le Maro lon tut ye dada dook tiap ki tina
 yo iyei nga le imot.

⁶ Inbe lomu tut ye dada dook tiap ki yo iyei pang
 nga,

a bet nen ngan karau dada dook tiap ki tina ye
 dada gaongo leu le paru.

Mugu ngan ikap ran malingene pang bet kayin,
 bong bet karaukol ran ki nga, ngan ole kakap
 ran malingene gaongo leu panga a iyin le
 paru.

⁷ Ngan garup tani in iyimi so yo pat ki mai san
 ngan panga ye taunu bet lon ponana ye.

Ngan nanga, karautoo ene le idu lopo yege,

inbe kakaua urata moonoo masngana dook
 tiap panga ye dada dook tiap ki yo iyei, ngan
 kootoonoo.

Ye in ye lono ngan ye taun ipayiti nen,

‘Au i garup kuto mai le awur ye kakawa
 kiau ke burungu a nen ngan matak kala di
 tooltool ke tana mai kiau i.

Inbe au i ben garup tap tiap lapau, le so sa yo
 bet iyei au a lok madoko ye a atang, ngan
 tiap.’

⁸ Ngan tina yo iyei nen nga,

le ole so dook tiap matana matana alunu la
 bet pombe pang ye nga, ngan ye ke ataleu.

Nen le pitolo mai ole pombe,

inbe di tooltool alunu la bet timmata nga le
 tangini mai ole pombe lapau.

Inbe ei ole ikani le imot,

yesoo Tool Mai Maro yo gurana ki mai san i,
 in ye la ikarata betanga ki i.

⁹ “Nen le ye kene yo ei ikana malala tani le
 kutana ikut a ilo pang ete ye in nga, ngan di
 tooltool kuto maimai yo matadi kala tana maimai
 kapala nga, ngan ole tikamata le lodi madoko ye.
 Di tooltool tina ngan tiye tiyei dada dook tiap ke
 bauk, inbe tiye tiyimi so yo pat ki mai san ngan
 pang di tapdi lapau. Ngan nen le di tooltool tina
 ole lodi madoko a titang ye.

¹⁰ Bong di tooltool kuto maimai tina ngan ole tila
 potai ye tiap, yesoo titattadai, inbe lodi imassingi
 ye so yo pombe pang ye nga. Nen le ole tikodo
 manga mooloo ye, inbe tiwete nen,
 ‘Atoo! Atoo, Babilon ong in malala mai,
 inbe gurana kiong mai san lapau.

Bong ye manga modono kasin leu nga,*
ngan la le urata dook tiap ke sennene kiong
ngan kootoonoo pombe pang yong koot
nga.'

¹¹ “Ngan di tooltool ke tana yo tiyawar so a bet
tikap pat ye nga, ngan ole lodi madoko ye Babilon
inbe titang ye, yesoo tool sa mulu bet iyimi so kidi
yo ke bet tiyawar a tikap pat ye, ngan tiap.

¹² Ngan so kidi tina yo tiyawar nga, ngan pat yo
gol le silba nga, inbe pat matana matana yo isallin
dook mata nga, inbe pat ke gomo yo sallinene
ngan lapau. Inbe tiyawar mala yo puspungana
nga, inbe mala san yo yoongoonoo be kooroonoo
yo pat ki mai san nga, inbe mala yo tinini ilappus
nga. Inbe tiyawar kai medana yo ene sitron nga,
inbe so yo tikaata ye asara yo ene elepen in
dongana nga, inbe so kapala yo tikaata ye baras
le so san medana yo ene ain i, inbe pat san yo tinini
rorngana i.

¹³ Inbe so kidi kapala yo tiyawar nga, ngan kai
kulini yo kini ki dook mata nga, inbe so ben laki
ke kaningi, inbe so yo tidauni ngan kutana ikini
dook mata nga, inbe kai yo ene mir in surunu
nga, inbe so dawa ben matuk gorengana yo kini
ki dook mata nga. Inbe tiyawar ran medana yo
ene wain nga, inbe kai olip surunu, inbe dingding
patunu yo maroana nga, inbe dingding patunu yo
ene wit nga. Inbe tiyawar asara yo edi bulumakau
le sipsip nga, inbe oos tipa ye koror kidi, inbe di
poranga le di tooltool kapala yo tinepe maguredi
nga, ngan lapau. Bong tool sa mulu bet iyimi so

* **18:10** Ngan manga modono kasin in dawa ben aua atu leu.

kidi yo bet tiyawar a tikap pat ye, ngan tiap.

¹⁴ “Ngan nen le di tooltool tina yo tiyawar so a tikap pat ye ngan ole tiwete nen, ‘So le imot yo mugu ngan lom panga le kop nga, ngan dookoot nga ilene yong oo. Inbe balingi le moro kiong yo dook mata nga, ngan ilene a imot le ke bet kupusye mulu tiap.’

¹⁵ “Di tooltool yo tiyawar so tina ye malala tani ngan le tikap belebele pat ye nga, ngan ole titat-tadaia masngana yo pombe pang ye malala mai tani le tikodo manga mooloo ye. Inbe ole lodi madoko a titang le mai,

¹⁶ inbe tiwete nen,
 ‘Atoo! Atoo, lomam pang malala mai ni koot sa,
 yesoo mugu ngan isousou ye sousoung dook
 mata yo puspungana nga,
 inbe isousou ye sousoung yo kooroonoo
 inbe yoongoonoo le dook mata san nga.
 Inbe isorosoro ye gol inbe ye pat matana matana
 yo isallin dook mata nga,
 inbe matauu ki ngan tikarata ye pat ke gomo
 yo sallinene nga.

¹⁷ Bong ye manga modono kasin leu nga,
 ngan balingi le so ki tina yo dook mata nga,
 ngan ilene a imot oo.’

“Ngan di koddenge ke ookoo nga le imot, inbe di manungu le imot yo tikooi ye ookoo a bet tila pang ye malala kapala nga, inbe di loningi ke koddenge ke ookoo, inbe di tooltool ke yoosoongoo nga, ngan ole tikodo manga mooloo ye malala mai tani in.

¹⁸ Inbe ye kene yo tikamata ei tani yo ikani, in kutana nga, ngan ole titang le mai, inbe tiwete

nen, ‘Atoo, ni malala sa yo dawa ben malala mai tani ni lapau?’

¹⁹Inbe ole tikap gauru ke tana a tikatte lo kutodi, inbe lodi madoko a titang le mai inbe tiwete nen, ‘Atoo! Atoo, lomam pang malala mai tani ni koot sa.

Ngan di tooltool le imot yo ookoo kidi tikooi tiek pono a tipayiri so matana matana ke malala mai tani a tikap pat le ballingadi ye nga,

ngan ye manga modono kasin leu nga, ngan so dook tiap pombe a igarungu malala mai tani le dook tiap oo.

²⁰Nen le ang di tooltool le imot yo kanepi ye malala ke Maro nga, ngan lomu ponana ye masngana dook tiap yo pombe pang ye malala mai tani ni.

Inbe ang di tooltool ke Maro le di aposol inbe di Maro koonoo nga, ngan ole lomu ponana lapau ye yo Maro ikarata betanga ki a bet nen ngan iyemenaii ye dada dook tiap ki yo iyei pang, ngan kootoonoo nga.’ ”

²¹Ngan alongo betanga tina ngan a imot, motong la bangabangana ke Maro yo gurana ki mai san i, in ikaua pat somai atu yo dawa ben pat ke raunganingi dingding patunu i, inbe ikatte a idu tiek lono a idaudat le ilene. Inbe iwete nen,

“Urata dook tiap maiyoko yo pombe ye pat ni, in la bet pombe pang ye malala mai tani yo Babilon i.

Le ole tigarungu le ilene le ke bet di tooltool tikamata mulu tiap.

22 Le, Babilon, kulongo!

Di tooltool ke sianga yo tipodo so dawa ben pari,
too timai kure le tauru koongoo lono kiong nga,
ngan o ke bet amlongo kalngadi yong mulu tiap.

Inbe di tooltool ke urata yo lodi galanga ye urata matana matana nga,
ngan o ke bet ampusye di yong mulu tiap.

Inbe pat somai ke raunganingi dingding patunu i,
in o ke bet amlongo tangini ki yong mulu tiap lapau.

23 Inbe sul lulngana yo ilangaraia ni kiong nga,
ngan o ke bet ilolo yong mulu tiap.

Inbe di garup le di tamoto yo bet tikere nga,
ngan o ke bet amlongo betanga kidi yong mulu tiap.

Di tooltool yo man tiyaware so koongoo lono kiong a tikap pat ye nga,
ngan di tooltool edi maimai le tillos di diedi kapala yo ke tana i nga.

Inbe ong in kuyei gogo bar matana matana a bet kullung di tooltool ke tana maimai nga le imot.

24 Inbe ye tana kiong tani in ampusye rara ke di Maro koonoo le ipa ye rara ke di tooltool ke Maro,
inbe di tooltool ke tana i le imot yo kuraumata di nga, ngan lapau.”

19

Di Tooltool Yo Tinepe Ye Malala Ke Maro Nga, Ngan Tiyitmaka Ene

¹ Ngan akamata so tina ngan a imot, motong la alongo so dawa ben di tooltool malala mai koodi le mai ye malala ke Maro nen. Tiyei ne,
“Tayitmaka Maro ene!

Yetaleu in la ikau idi a ipamulidi ye so dook tiap yo bet igarungidi i.

Ye in gurana ki mai san.

Inbe ene ilo ete ke bet di tooltool tipayiti ye.

² Ngan kanakana ngan ye in ikarata betanga kidi tooltool ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga, ngan le itoo dada dook mata yo moolmool ngan le imot.

Nen le iyemenai garup mai lekelelene tani yo igarung di tooltool le imot ke tana i ye dada dook tiap ki ke bauk nga.

Mugu ngan garup tani in iraumata di kapraingi ke Maro a rara kidi imati du tana, ngan la le Maro iraua urata dook tiap ki yo iyeii i, in kootoonoo panga nga.”

³ Le nga alongo di tooltool tina ngan tiwete nen a imot, motong la koodi mulu le mai nen,
“Tayitmaka Maro ene!

Yesoo, ei yo ikana malala mai Babilon i, in kutana ole ilo pang ete a iken nen le taukan motingi.”

⁴ Di tooltool tina ngan tiwete nen a imot, motong la di kuto maimai ke malala ke Maro yo sangaul ru inbe pai ngan tiye di so maguredi tina yo pai nga, ngan tigun turudi le du damodi toko tana,

inbe tisung pang Maro yo iwur ye kakawa ki ke burungu i. Inbe tiwete nen,

“Moolmool, tayitmaka Maro ene!”

⁵ Ngan tiwete nen a imot, motong la alongo tool atu kalngana pombe ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai tani in nen. Iyei ne,

“Ang di kapraingi ke Maro yo emu maimai inbe yo emu maimai tiap nga, ngan kayitmaka Maro ene!”

Inbe ang di tooltool nga le imot yo katattadaia Maro kiidi a karaua panga nga, ngan kayitmaka ene lapau!”

⁶ Le nga alongo tool tani kalngana iwete nen a imot, motong la alongo so mununu san mulu dawa ben di tooltool malala mai kalngadi. Ngan mununu tani in dawa ben ran idu le gurana a mununube nga, inbe dawa ben looloo somai itara le gurana nga. Ngan di tooltool tina ngan tiwete nen,

“Tayitmaka Maro ene!

Yesoo, Tool Mai kiidi Maro in gurana ki mai san le illos gurana ke so nga le imot, inbe ye in iyei kuto mai a matan kala so tina nga le imot lapau.

⁷ Ngan nen le lodo dook mata inbe lod ponana le dook.

Inbe tayeie ene le ilo ete ke bet di tooltool tipayiti ye.

Yesoo, lal yo bet Sipsip Natunu tani in ikere ye i, in pombe oo.

Inbe garup yo bet iyooloo i, in ye taunu ikarata a nga inam.

8 Ngan garup tani in Maro la ikap sousoungu kookoonoo yo puspungana inbe igalanga le isallin san nga,
ngan panga bet isousou ye nga.”

Ngan sousoungu kookoonoo tina ngan inanpootoo dada dook mata noonoonoo yo ke di tooltool ke Maro nga.

9 Motong la bangabangana ke Maro iwete pau nen, “Nga ole kuwodo betanga nga: ‘Di tooltool yo Maro ikiu di bet timan ye mailang mai ke kerenge ke Sipsip Natunu i nga, ngan lodi ponana, yesoo ole Maro iyei urata dook mata pang di.’ ” Motong la bangabangana ke Maro tani in iseke betanga ki kasin mulu nen, “Ngan betanga yo nga, ngan betanga moolmool ke Maro.”

10 Le nga iwete nen a imot, motong la agun turuk le du damok itoko tana potai pang ye kene punu a bet asung panga. Bong ngan iwete pau nen, “Ai, ken kuyei nen be! Au i kapraingi ke Maro dawa ben ong kuye di diem kapala yo titara lodi medana panga a tikodo le timede ye betanga moolmool ke Yesu nga. Le kusung pang Maro yetaleu! Yesoo, Maro Amunu Silene la ipamede di Maro koonoo a tiwetewete betanga moolmool ke Yesu i.”

Tooltool Yo Iwur Oos Kookoonoo Pono I

11 Motong la bet matak pang nen nga, ngan akamata malala ke Maro koon panganga inbe oos kookoonoo atu in ikodo dama kiau. Inbe tool tani yo iwur oos pono i, in ene nen, Tool Yo Itoo Betanga Ki Le Imot i. Inbe ene san la Tool Yo Iwete Betanga Ngan Moolmool Le Imot i. Inbe ye kene yo bet ipamaditi patokongo too bet ikarata

betanga ke di tooltool ye in nga, ngan itoo dada dook mata leu.

¹² Inbe matana nga ilolo le dawa ben ei loloana, inbe su yo dawa ben kidi tooltool kuto maimai, ngan alunu la titar lo iken kutono nga. Inbe ene yo tiwode ilo ye tinini i, in tool sa lono galanga ye tiap, bong ye taunu la lon galanga ye i.

¹³ Ngan sousoungu ki yo isousou ye i, in isilil ye rara. Inbe tiwete ene nen, Betanga ke Maro.

¹⁴ Inbe akamata di tooltool ke patokongo yo ke malala ke Maro nga, ngan tiwur ye di oos kookoonoo inbe titoo a tila. Ngan di tooltool tina ngan tisousou ye sousoungu kookoonoo yo puspusngana inbe igalanga san nga.

¹⁵ Inbe tool tani yo imugu pang di i, in pul ke patokongo yo matana belebele in matana pombe ye koonoo. Ngan pul tani in ke raumatenge di tooltool ke ni mai i le imot. Inbe tool tani in “ole itoko so dawa ben koro medana ye bene a iyeyi tool kuto mai pang di tooltool ye.”[☆] Ngan Maro yo gurana ki mai san le illos gurana ke so nga le imot i, in katen malmal san, nen le ole iyirngan di koi ki ngan dawa ben di tooltool tiyirngan ooroo wain puana ye pat gimono yo tika-rata pang yirnganingi wain puana i.

¹⁶ Ngan ye sousoungu mooloo ke tool tani inbe ye bulene nga, ngan tiwodo ene nen, bet yetaleu in la Tool Kuto Mai i, le di tooltool kuto maimai kapala ngan tinepe ke parmana. Inbe tiwodo ene san nen bet yetaleu in la Tool Mai i, le di tooltool maimai kapala ngan tinepe ke parmana lapau.

¹⁷ Motong la akamata bangabangana ke Maro

[☆] **19:15** Rau ke Woungu (Buk Song) 2:9

atu yo ikodo ke sinana i, in koonoo le kalngana mai pang di man tina le imot yo tiro lang katene ete ni ngan nen. Iyei ne, “Ai, kaman a man kagaua ye mailang maiyoko ke Maro i,

¹⁸ a bet nen ngan kakan di kuto maimai yo matadi kala tana i le imot nga, inbe di kuto maimai ke di tooltool ke patokongo nga, inbe di tooltool yo turadi bulbulini ke patokongo nga, inbe di oos le tipa ye di tooltool yo tidada ye di nga, ngan medadi. Inbe di koi ke Maro nga le imot yo tinepe ben tooltool ke poranga too tinepe ben di tooltool ke poranga tiap nga, inbe di tooltool yo edi maimai too edi maimai tiap nga, ngan kakan medadi le imot lapau.”

¹⁹ Motong la akamata asara gok dook tiap tani, inbe di kuto maimai ke tana tiye di tooltool kidi ke patokongo nga, ngan man tigaua a bet nen ngan tiye tool tani yo iwur oos pono i, inbe di tooltool ki ke patokongo tina, ngan tiye di tipatoko.

²⁰ Bong ngan tool tani yo iwur oos pono i, in ikaua asara gok tani in a iparama le imede. Inbe ikaua ene san yo iwete ngan ran ki kaplungunu ye betanga i, in a iparama le imede lapau. Ngan mugu nga, ngan tool ke kaplungunu tani in ikaua asara gok tani in nene a iyei gogo mos maimai matana matana. Nen le ye mos tina yo iyei nga, ngan le ikap llungunu ye di tooltool yo tikaua tarkilanga ke asara gok tani inbe tisung pang kai padodo ki nga. Bong ngan le yeru timagurgur go, inbe tikatte di tidu ye gomo yo pat salpa ipa ye ei ikanen ye i.

²¹ Inbe tool tani yo iwur oos pono i, in iraumata-mata di tooltool kidi ke patokongo nga, ngan ye

pul ke patokongo tani yo pombe ke koonoo a isi i. Motong la di man tina le imot timan a man tikan di tooltool ke patokongo tina medadi, ngan le kapodi sung belebele ye.

20

Tipaua Satan A Inepe Ye Rai Tau Atu

¹ Motong la akamata bangabangana ke Maro atu in igege malala ke Maro a isi. Ngan bangabangana tani in tikaua so ke pamedenge dada bet matan kala tana gimono yo taukan launu i, in panga, inbe itoko ooroo medana somai atu ye bene.

² Ye in isi le si ikaua moto tani in a iparama. Ngan moto tani in Satan, tool kuto mai kidi so sisi, inbe ye in moto tani yo ke mukot yege i. Nen le bangabangana ke Maro ikauu, inbe ipauu ye ooroo medana tani a bet inepe nen ye rai tau atu.

³ Motong la ikatte a idu gomo tani yo taukan launu in lono, inbe itiukala dada ki a ipamede le imede. Ngan iyeyi nen a bet nen ngan Satan illung di tooltool ke ni mai i le imot, ngan mulu be. Bong ole inepe nen le lo rai ki tina yo tau atu ngan imot ngan, lo ngan bet tiruka a se ipa a ila be iman ye lal modono kasin leu, yesoo Maro itara betanga bet dada yo nen nga, ngan ole pombe panga moolmool.

⁴ Motong la akamata kakawa ke burungu ben ke tool kuto mai ngan alunu. Inbe di tooltool yo tiwur ye nga, ngan Maro ikap urata pang di bet tika rata betanga kidi tooltool ye dada kidi yo tiyeyi nga. Inbe akamata di tooltool yo timmata koot nga, ngan kauredi. Ngan di tooltool tina ngan

mugu ngan tiwetewete bingi dook mata ke Yesu pang di tooltool, inbe tiparama betanga ke Maro le imede. Le ye punu tani in la le di koi kidi tikurut guridi a tiraumata di le timmata ye i. Ngan di tooltool tina yo timmata nga, ngan mugu ngan tisung pang asara gok tani le ipa ye kai padodo ki in tiap, inbe tikaua tarkilanga ke asara gok tani ye damodi le bedi tiap lapau. Ngan nen le di ngan la Maro ipamadit di le timagur mulu a bet nen ngan tiye Kirisi tiyei kuto maimai a matadi kala so nga le imot ye rai tina yo tau atu nga.

⁵ Ngan ye lal tani in kulkulunu yege bet Maro ipamadit di tooltool ye ni ke matenge a timagur mulu. Bong di tooltool kapala yo timmata koot nga, ngan timagur mulu ye lal tani in tiap. Di ngan ole tinam le lo rai tina yo tau atu ngan imot ngan.

⁶ Di tooltool tina yo timadit mugu ye ni ke matenge nga, ngan ole lodi ponana, yesoo di ngan Maro ipootoo di panga ye taunu, inbe ye in ole iyei urata dook mata pang di. Nen le matenge san yo ipa mur ye matenge ke tana i, in ole taukan gurana yo bet igarung di ye i, bong ole tiyei urata ben di tooltool ke paroranga so pang Maro iye Kirisi. Inbe di ngan ole tiye Kirisi tiyei kuto maimai a matadi kala so nga le imot ye rai tina yo tau atu nga.

Tigarungu Satan A Ikanamaia Masngana Mai

⁷ Ngan kene yo bet rai tina yo tau atu ngan imot nga, ngan ole tiso dada ke gomo tani yo taukan launu i. Nen le Satan ole ipas ye a ise ete dawa ben tool ipas ye rumu dook tiap ke di talnga dikidiki a idu tana nga.

⁸ Ngan ole ise ete, lo ngan bet ila la ikaua llungunu ye di tooltool ke ni mai i le imot yo tinepe nin la nin nga. Di tooltool tina ngan ke Gok iye Magok* la igaua di bet tila ye patokongo nga. Inbe kinkatingi kidi ilo ete san le dawa ben ululu ke dugu tawarene le ke bet takinkat di tiap lapau.

⁹ Di ngan ole tipa ye ni mai i le imot a timan le man tikodo le tigaliui ni yo di tooltool ke Maro tinepe ye i. Ngan ni tani in malala yo Maro lono panga mai san i. Bong ole ei ipa ke malala ke Maro a isi ikan di le imot le tiyei kawa koonoo.

¹⁰ Inbe tool kuto mai kidi so sidi yo ikaua llungunu ye di tooltool tina i, in ole tikauu a tikatte du ye gomo somai yo pat salpa ipa ye ei ikanen a iken ye i. Ngan in ni tani yo mugu ngan tikatte asara gok le ipa ye tool yo iwete betanga ngan ran ki kaplungunu ye betanga i, in a tidu ye i. Ngan nen le ole tikanamaia masngana mai ye ke le bong tina yo kanakana nga le imot inbe iken nen le taukan motingi.

Maro Ikarata Betanga Ke Di Tooltool Yo Timmata Koot Nga

¹¹ Motong la akamata kakawa ke burungu ke tool kuto mai yo matan kala di tooltool ke tana nga le imot i, inbe tool yo iwur ye i. Ngan kakawa tani in kookoonoo inbe somai lapau, inbe tool yo iwur ye i, in gurana ki mai san le tana inbe lang tikoo ye a tilledi le tipa so.

¹² Inbe akamata di tooltool yo timmata koot nga, ngan di tooltool yo edi maimai nga le tipa ye di

* **20:8** Gok iye Magok ngan inanpootoo di tooltool ke ni mai i le imot yo tiyei koi pang Maro nga. Kakamata Isikel (Esekiel) 38-39.

tooltool yo edi maimai tiap nga, ngan tikododo dama ke kakawa ke burungu tani. Inbe di banga-bangana ke Maro tipakaka rau a bet tika-rata betanga kidi tooltool tina ye dada kidi yo tiyei nga. Ngan le tipakaka rau san lapau, ngan rau tani in rau ke nepongo dook mata yo taukan motingi i. Inbe ye rau tani in di tooltool yo bet tikaua nepongo dook mata yo taukan motingi i, ngan di leu la edi iken ye nga. Ngan nen le Maro ikap rau tina a ikarata betanga ke di tooltool tina nga, ngan le lo ige betanga kidi yo tiwodo a iken ye rau tina ngan.

¹³ Nen le tiek ipamulu di tooltool yo timmata tiek lono ngan a tise ete, inbe matenge iye malala ke matenge tipamulu di tooltool yo timmata a tiken ye di ngan a tise ete lapau. Inbe Maro ikarata betanga kidi tooltool tina ngan atu atu le lo ige dada kidi yo tiyei nga.

¹⁴⁻¹⁵ Nen le kumata le tipusye tool sa ene bet tiwode ilo ye rau ke nepongo dook mata tani in tiap nga, ngan ole tikatte a idu ye gomo tani yo ei ikanen ye i. Inbe gomo somai tani yo ei ikanen ye i, in matenge san yo ipa mur ye matenge ke tana i. Nen le Maro ikarata betanga kidi tooltool tina a imot, motong la ikatte matenge iye malala ke matenge a yeru tidu ye gomo somai tani in lapau.

21

Yerusalem Paunu Pombe Ye Malala Ke Maro A Isi

¹ Ngan akamata so tina ngan a imot, motong la akamata lang paunu inbe tana paunu pombe.

Ngan lang inbe tana yo mugu nga, ngan tilledi oo, inbe tiek sa iken mulu tiap lapau.

² Inbe akamata malala paunu yo Maro ipootoo panga ye taunu i, in pombe ye malala ki a isi. Ngan malala mai tani in ene la Yerusalem Paunu i, inbe tisorosore le dook mata dawa ben garup isorosoro le dook mata a inam bet iyooloo nintooroo nga.

³ Inbe ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai tani, in alongo tool atu kalngana koonoo le mai nen, “Kapalongo, ngan ni yo dookoot nga bet Maro inepe ye i, in iken ye di tooltool. Le moolmool, ye in ole inepe kataunu ye di. Nen le di tooltool tina ngan ole tiye tinepe dawa ben di tooltool ki, inbe ye taunu ole iyei Maro kidi a inepe ye di lapau.

⁴ Inbe ole imus matadi surunu le imot a ikoo ye matadi. Inbe di tooltool tina o ke bet timmata mulu tiap, inbe lodi madoko a titang mulu tiap, inbe o ke bet tiyetai toko masngana sa mulu tiap lapau, yesoo dada yo ke mugu nga, ngan ilene a imot oo.”

⁵ Motong la tool yo iwur ye kakawa ke burungu ke tool kuto mai i, in iwete nen, “Kapalongo, au i ole ayei so nga le imot a pombe paunu mulu!” Motong la iwete mulu nen, “Kuwodo betanga nga ilo ye rau, yesoo betanga yo nga, ngan betanga moolmool ke bet di tooltool titara lodi medana ye.”

⁶ Ngan iwete pau nen a imot, motong la iyei ne, “So tina ngan ayei a imot oo. Au i la Tool Mai pang so yo ipa mugu nga le idu ye so yo ipa mur nga. Inbe au i la maditingi, inbe motingi ke so tina nga le imot i. Ngan nen le sei tool bet moraku nga, ngan ole akap ran ye ran gimono yo bet ikaua nepongo dook mata yo taukan motingi i, in panga.

Inbe ran tani in ole akauu panga sorok, le ke bet iyimoo tiap.

⁷ Nen le sei tool bet ikodo le imede le illos dada dook tiap yo ke sennene nga, ngan ole akap so dook mata tina ngan panga. Inbe au i ole ayei ben ye Tamana, inbe ye in ole iyei ben au Natuk.

⁸ Bong di tooltool yo titattadai di koi kiau le titoo au tiap nga, inbe di tooltool yo titara lodi medana pau tiap nga, inbe di tooltool yo tiyei dada dook tiap yo giri leu nga, inbe di tooltool yo tiraumata di tooltool nga, ngan malala kidi la gomo somai yo pat salpa ipa ye ei ikanen a iken ye i. Inbe di tooltool yo tiyei dada dook tiap ke bauk nga, inbe di tooltool yo pidipidadi nga, inbe di tooltool yo tisung pang di kai padodo nga, inbe di tooltool yo ke kaplungunu nga, ngan malala kidi la gomo yo pat salpa ipa ye ei ikanen ye i, in lapau. Ngan ni tani in ke matenge san yo ipa mur ye matenge ke tana i.”

⁹ Motong la di bangabangana ke Maro limi be ru tina yo titoko omai limi be ru yo ipon ye kate malmal ke Maro nga, ngan atu kidi in iman le man iwete pau nen. Iyei ne, “Ai, kuman a man apitnaia garup yo bet ikere, in pong. Ye in la bet Sipsip Natunu iyooloo i.”

¹⁰ Motong la Maro Amunu ipaponau le tina bangabangana ke Maro tani in ikau au le amlo ye kawal somai atu yo ilo ete san i, inbe ipitnaia malala mai tani yo Maro ipootoo panga ye taunu i, in pau. Ngan malala tani in ene la Yerusalem i, inbe ipa ye malala ke Maro a isi.

¹¹ Inbe Maro lulngana ilolo le loloana ilangarai ni dawa ben pat sallinene yo ene yaspa i, inbe

igalanga le igalanga san dawa ben pat yo ene kiristol in lapau.

¹² Ngan malala mai tani in tikaua koongoo medana ye le ipa le ilo ete. Inbe dada ke koongoo tani ngan sangaul be ru, inbe di bangabangana ke Maro sangaul be ru lapau la tikodo ye dada tina ngan. Inbe ye dada tina ngan pono nga, ngan tiwodo rara ke di Isrel tina yo sangaul be ru nga, ngan edi ilo ye.

¹³ Inbe koongoo tani in madini yo ke ipa ye a ise i, in dada ki tol. Inbe madini san yo ke ipa ye a idu i, in dada ki tol. Inbe madini yo karaka ipa ye i, in dada ki tol. Inbe madini san yo yoro ipa ye i, in dada ki tol lapau.

¹⁴ Inbe koongoo ke malala mai tani, in tipatar pat somaimai sangaul be ru ngan mugu du tana pono a bet nen ngan iparama koongoo punu. Inbe tiwodo di aposol ke Sipsip Natunu yo sangaul be ru ngan edi ilo ye lapau.

¹⁵ Ngan bangabangana ke Maro yo iwetewete pau i, in itoko so dawa ben koro medana yo tikarata ye gol ke bet irouo malala mai tani in le ipa ye koongoo ki, inbe dada ke koongoo ke malala tani in lapau.

¹⁶ Ngan malala mai tani in tikarata ngan le madini tina yo pai nga, ngan gaongo le imot. Ngan nen le mooloo ki inbe ye mai ki nga, ngan gaongo leu. Motong la bangabangana ke Maro tani in irouo malala mai tani, ngan le ipusye rowo ke madini tina yo pai nga, ngan rowo ki mooloo le mooloo san.* Inbe rowo ki yo ilo pang ete nga,

* **21:16** Rau ke Maro iwete rowo ke madini tina yo pai nga, ngan ben 2,200 kilomita.

ngan ilo le ilo ete san[†] le ye mooloo le mai ki ngan kinkatingi ki gaongo leu.

¹⁷ Ngan bangabangana ke Maro tani in irouo koongoo ke malala mai tani, ngan le koongoo tani in matolene ki mai le mai san.[‡] Ngan so yo iroua ye i, in dawa ben yo di tooltool tirouo so ye i.

¹⁸ Ngan koongoo ke malala tani in tikarata ye pat yo ene yaspa i. Inbe malala mai in tire ye gol leu le giri sa bet isau ye, ngan tiap lapau. Ngan nen le malala mai tani in igalanga le igalanga san dawa ben galas.

¹⁹ Inbe pat somaimai tina yo ke koongoo punu nga, ngan timoro ye pat matana matana yo sallinene dook mata nga. Ngan pat yo titaru mugu a isu koongoo i, in timore ye pat sallinene yo ene yaspa i; inbe ru ki, in timore ye pat yo ene sapaia i; inbe tol ki, in ene aget; inbe pai ki, in ene emerel;

²⁰ inbe limi ki, in ene sadonikis; inbe limi be atu ki, in ene konilian; inbe limi be ru ki, in ene kirisolait; inbe limi be tol ki i, in ene beril; inbe limi be pai ki, in ene topas; inbe sangaul ki, in ene kirisopres; inbe sangaul be atu ki, in ene aiasin; inbe sangaul be ru ki, in ene ametis.

²¹ Inbe koongoo ke malala tani in dada ki yo sangaul be ru nga, ngan tikarata ye pat ke gomo yo sallinene nga. Bong pat ke gomo tina ngan maimai san le atu ngan ole ige dada atu. Inbe dada ke panga yo ipa kataunu ke malala mai tani in tikarata ye gol leu le puspungana inbe igalanga le dawa ben galas nga.

[†] **21:16** Rau ke Maro iwete rowo ki yo ilo pang ete nga, ngan ben 2,200 kilomita. [‡] **21:17** Rau ke Maro iwete matolene mai le mai san ngan ben 66 mita.

22 Ngan akamata toko bareme ke sungunu sa iken ye malala mai tani in tiap, yesoo Tool Mai Maro yo gurana ki mai san le illos so nga le imot i, in iye Sipsip Natunu ngan di la tinepe ye malala mai tani in nga. Ngan nen le di tooltool ole tipas le tisung pang di yeru leu.

23 Inbe malala mai tani in ke yo isini kemai inbe taudu yo isini bong nga, ngan taukadi urata, yesoo Maro lulngana la ilolo a ilangaraia ni i, inbe Sipsip Natunu in la sul ke malala tani in.

24 Inbe di tooltool ke ni mai i le imot nga, ngan ole tipa ye sul loloana ke malala tani in. Inbe di tooltool yo tiyei kuto maimai a matadi kala tana maimai nga, ngan ole tikap so kidi yo dook mata ngan panga lapau.

25 Nen le o ke bet titiukala dada ke koongoo mulu tiap, yesoo ye malala tani in bong sa mulu bet pombe ye ngan tiap lapau. Le dada ki ole koon panganga a ikenen nen.

26 Inbe di tooltool ke ni mai i le imot nga, ngan ole tikap pat le so kidi tina yo dook mata ngan a tilo ye malala tani in.

27 Bong so sa yo giri leu nga, ngan ke bet ilo koongoo lono ke malala tani, in tiap. Inbe tool sa bet iyei dada dook tiap yo ke bet moomoodoo ye nga, too iwete betanga ngan illung ye nga, ngan o ke bet ilo koongoo lono tiap lapau. Bong di tooltool yo tiwodo edi ilo ye rau ke Sipsip Natunu nga, ngan di leu la bet tilo ye malala tani in nga. Ngan rau tani in rau ke nepongo dook mata yo taukan motingi i.

22

Ran Ke Nepongo Dook Mata Yo Taukan Motingi

I

¹ Ngan akamata so tina ngan a imot, motong la bangabangana ke Maro tani in ipitnaia ran somai atu pau. Bong ran tani in ran ke nepongo dook mata yo taukan motingi i, inbe igalanga le igalanga san dawa ben pat yo ene kiristol* i. Inbe ran tani in ipas ye kakawa ke burungu ke Maro iye Sipsip Natunu ngan parmana a irar a idu.

² Ngan le idu kataunu kat ye dada somai ke malala mai tani in. Inbe ke ran tani in giginu yo ru nga, ngan kai ke nepongo dook mata yo taukan motingi ngan ikodo ye. Ngan kai tina ngan bet ipu nga, ngan ole ipu ye lal atu ye taudu tina yo atu atu nga le imot. Inbe kai tina ngan raunu nga, ngan gurana ki lapau ke bet ikarata di tooltool ke ni mai i le imot, ngan ole tinidi dook mata mulu.

³ Ngan nen le betanga medana yo Maro ipamede mukot a iwete bet ole iyemenai di tooltool yo tiyei dada dook tiap ke sennene i, in imot oo. Inbe kakawa ke burungu ke Maro iye Sipsip Natunu la bet iken ye malala mai tani in, inbe di kapraingi ki la bet tisung panga ye ni tani in nga.

⁴ Ngan nen le ole tikamata matana, inbe ye in ole iwodo ene ilo ye damodi.

⁵ Inbe malala tani in ole taukan bong, nen le sul loloana too ke lulgana ke bet ilangarai di ngan tiap, yesoo Maro ye taunu in la bet ilangarai di tooltool tina ngan i. Inbe di tooltool ki ole tiyei

* **22:1** Pat yo ene kiristol i, in medana inbe igalanga le ke bet takamata so yo iken ke kapala ki i.

kuto maimai a matadi kala so nga le imot a iken nen le taukan motingi.

⁶ Motong la bangabangana ke Maro tani in iwete pau mulu nen. Iyei ne, “Ngan betanga tina yo nga, ngan moolmool le imot le ke bet di tooltool titara lodi medana ye. Ngan Tool Mai Maro yo iwanga Amunu du ipamadit di Maro koonoo lodi a bet nen ngan tiwetewete betanga ki i, in ye la iwanga bangabangana ki bet si ipitnai so tina le imot yo bet pombe palbe leu nga, ngan pang di kapraingi ki i.”

Yesu Ole Imulu A Isi Palbe Leu

⁷ Motong la Yesu iwete nen, “Kupalongo, ole mooloo tiap inbe amulu a asila! Nen le sei tool bet ilongo inbe itoo betanga ke Maro yo kouo koonoo a kuwodo le iken ye rau i nga, ngan ole Maro iyei urata dook mata panga.”

⁸ Ngan au Yowan, au tauk la alongo betanga nga, inbe akamata so tina nga. Le ye kene yo alongo betanga inbe akamata so tina ngan a imot nga, ngan le agun turuk le du damok toko tana ke dama ke bangabangana tani yo ipitnai so tina ngan pau i, in kene punu a bet asung panga.

⁹ Bong ngan iwete pau nen, “Ai, ken kuyei nen be! Au i kapraingi ke Maro lapau dawa ben ong kuye di diem kapala yo di Maro koonoo nga, inbe di tooltool le imot yo tiparama betanga ke Maro a titoo nga. Le bet nen nga, ngan kusung pau be, bong kusung pang Maro yetaleu.”

¹⁰ Motong la bangabangana ke Maro tani in iwete pau mulu nen, “Ai, ken kupataukala betanga ke Maro yo kouo koonoo a kuwodo le iken

ye rau i nga be, yesoo lal yo Maro bet iyei so tina nga le imot a pombe ye i, in iman potai oo.

¹¹ Ngan nanga, sei tool bet iyei dada dook tiap nga, ngan isitoo geingi dada yo dook tiap nga. Inbe sei tool bet iyei dada yo giri leu ye Maro matana nga, ngan isitoo geingi dada yo giri leu ye Maro matana nga. Inbe sei tool bet iyei dada dook mata nga, ngan isitoo geingi dada yo dook mata nga. Inbe sei tool bet inepe le taukan busunu ye Maro matana nga, ngan sila inepe nen le taukan busunu ye Maro matana.”

¹² Ngan bangabangana ke Maro tani in iwete nen a imot, motong la Yesu iyei ne, “Kupalongo, ole mooloo tiap inbe amulu a asila! Ngan balingi la iken yau nga, inbe ole akap pang di tooltool le imot le lo ige urata kidi yo tiyei ngan kootoonoo.

¹³ Au i la Tool Mai pang so yo ipa mugu nga le idu ye so yo ipa mur nga. Inbe au i la amugu, inbe akimur i. Inbe au i la maditingi, inbe motingi ke so tina nga le imot i.

¹⁴ “Di tooltool yo tingas sousoungu mooloo mooloo kidi le ikoko nga, ngan ole Maro iyei dada dook mata pang di. Ngan nen le ole imalum pang di bet titoo dada ke koongoo ke malala mai tani in a tilo malala lono lo ngan bet tikana kai ke nepongo dook mata yo taukan motingi i, in puana lapau.

¹⁵ Bong di tooltool yo tiyei dada yo giri leu dawa ben di gaunu tiyei nga, ngan ole tinepe ke diki ke malala mai tani in. Nen le di tooltool yo pidipidadi nga, inbe di tooltool yo tiyei bauk nga, inbe di tooltool yo tiraumatamata di tooltool nga, inbe di tooltool yo tisung pang di kai padodo nga, inbe di

tooltool yo tiparama dada ke kaplungunu le lodi bet tiyei le ikenen leu nga, ngan ole tinepe diki ke malala mai ke Maro tani in lapau.

¹⁶ “Au Yesu, la awanga bangabangana kiau a isila bet sila iwetewete betanga moolmool tina ngan pang ang di tooltool yo kagaua ye bareme ke Yesu nga. Au i la sudud yo pombe ye sasa ke Dawiti i, inbe au i la boi ke pang malama yo ilolo i.”

¹⁷ Ngan Yesu iwete nen a imot, motong la Maro Amunu Silene iye garup yo bet ikere in iwete nen, “Kuman!” Inbe tooltool bet ilongo betanga nga, ngan ole iwete nen lapau, “Kuman!” Nen le sei tool bet moraku nga, ngan iman. Inbe sei tool lono bet le iyin ran nga, ngan iman man iyini ran ke nepongo dook mata yo taukan motingi i. Ngan ran tani in Maro ole ikap soroki panga ye lo ponana ki.

Betanga Ke Motingi Ke Rau I

¹⁸ Au Yowan i awete betanga medana pang di tooltool yo tilongo betanga ke Maro yo di Maro koonoo tiwete le iken ye rau i nga, ngan nen. Kumata bet tool atu iwete sorok betanga sa le ipaloka lo ye betanga yo tiwodo ye rau i nga, ngan ole Maro ipaloko urata moonoo masngana mai yo tiwodo betanga ki ilo ye rau i nga, ngan ilo pono lapau.

¹⁹ Inbe kumata bet tool atu igege betanga ke Maro yo di Maro koonoo tiwete le iken ye rau i nga, ngan ole Maro igege le inepe diki. Ngan nen le ole ilo koongoo lono ke malala mai tani, in tiap. Inbe ole ikana kai ke nepongo dook mata yo taukan motingi i, in puana tiap lapau. Ngan so tina ngan la betanga ki iken ye rau tani i nga.

²⁰ Ngan tool tani yo iwetewete betanga mool-mool ye so tina nga le imot i, in iwete nen, “E, au i ole amulu a asila palbe leu.”

Le au lapau awete nen, “Moolmool. Tool Mai Yesu, kusi.”

²¹ Nen le apatarau nen bet Tool Mai kiidi Yesu in lono pang ang di tooltool ke Maro a iyei dada dook mata pang ang le imot. Moolmool.

Rau Ke Maro
The New Testament in the Arop dialect of the
Arop-Lokep language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Arop-Lokep long
Niugini

copyright © 2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arop-Lokep

Dialect: Arop

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jan 2025 from source files dated 2 Jan 2025

6d295e13-7d74-5276-9c6d-7f0499d3adf2